

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TİCARET BAKANLIĞI

TÜRKİYE
YÜZYILI

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN YÜZÜNCÜ YILI

EKONOMİK GÖRÜNÜM

Mart 2024

Son Güncelleme Tarihi: 05.04.2024

Not: Sunumda yer verilen veri, görüş ve değerlendirmeler, hiçbir kişi, kurum veya kuruluşa herhangi bir taahhüt içermemekte olup sadece bilgi amaçlıdır.

İçindekiler

A- MAKROEKONOMİK GELİŞMELER	3
B- MAKROEKONOMİK GÖRÜNÜM	20
C- DIŞ TİCARETTE GELİŞMELER	29
1) MAL TİCARETİ	30
2) ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ	43
D- YATIRIM ORTAMI	55
E- SERBEST BÖLGELER	61
F- İKİLİ, BÖLGESEL, ÇOKLU ve ÇOK TARAFLI TİCARET	67

A- MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

Temel Ekonomik Göstergeler

	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
GSYH Artışı, Zincirlenmiş Hacim Endeksi , %	8,4	6,1	3,3	7,5	3,0	0,8	1,9	11,4	5,5	4,5
GSYH, Cari Fiyatlarla, Milyar TL	1.168	2.351	2.627	3.134	3.761	4.318	5.049	7.256	15.012	26.276
GSYH, Cari Fiyatlarla, Milyar \$	777	867	869	859	798	760	717	808	906	1.119
Nüfus, Bin Kişi	73.142	78.218	79.278	80.313	81.407	82.579	83.385	84.147	85.280	85.372
Kişi Başına GSYH, Cari Fiyatlarla, \$	10.629	11.085	10.964	10.696	9.799	9.208	8.600	9.601	10.659	13.110
İhracat (GTS, F.O.B.), Milyon \$	-	151,0	149,2	164,5	177,2	180,8	169,6	225,2	254,2	255,4
İhracat (GTS)/GSYH,%	-	17,4	17,2	19,1	22,2	23,8	23,7	27,9	28,1	22,8
İthalat (GTS, C.I.F.), Milyon \$	-	213,6	202,2	238,7	231,2	210,3	219,5	271,4	363,7	361,8
İthalat (GTS)/GSYH, %	-	24,6	23,3	27,8	29,0	27,7	30,6	33,6	40,2	32,3
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (% GTS)	-	70,7	73,8	68,9	76,6	86,0	77,3	83,0	69,9	70,6
Seyahat Gelirleri, Milyar \$	22,6	27,3	19,1	23,0	25,9	34,3	13,3	26,6	41,4	47,7
Doğrudan Yabancı Yatırımlar (Giriş), Milyar \$	9,1	19,3	13,8	11,2	12,5	9,5	7,7	12,9	13,7	10,6
Cari İşlemler Dengesi (Milyar \$)	-44,6	-26,6	-26,7	-40,0	-20,2	10,8	-31,9	-7,4	-49,1	-45,4
Cari İşlemler Dengesi/GSYH, %	-5,7	-3,1	-3,1	-4,7	-2,5	1,4	-4,5	-0,9	-5,4	-4,0
İşgücüne Katılma Oranı, %	46,3	51,3	52,0	52,8	53,2	53,0	49,3	51,4	53,1	53,3
İşsizlik Oranı, %	11,0	10,3	10,9	10,9	11,0	13,7	13,2	12,0	10,4	9,4
İstihdam Oranı, %	41,2	46,0	46,3	47,1	47,4	45,7	42,8	45,2	47,5	48,3
TÜFE, (On iki aylık ortalamalara göre değişim) (%)	8,6	7,7	7,8	11,1	16,3	15,2	12,3	19,6	72,3	53,9
TÜFE (%)	6,4	8,81	8,53	11,92	20,3	11,84	14,6	36,08	64,27	67,1
ÜFE, (On iki aylık ortalamalara göre değişim) (%)	8,52	5,28	4,3	15,82	27,01	17,56	12,18	43,86	128,47	45,7
ÜFE (%)	8,87	5,71	9,94	15,47	33,64	7,36	25,15	79,89	97,72	47,3

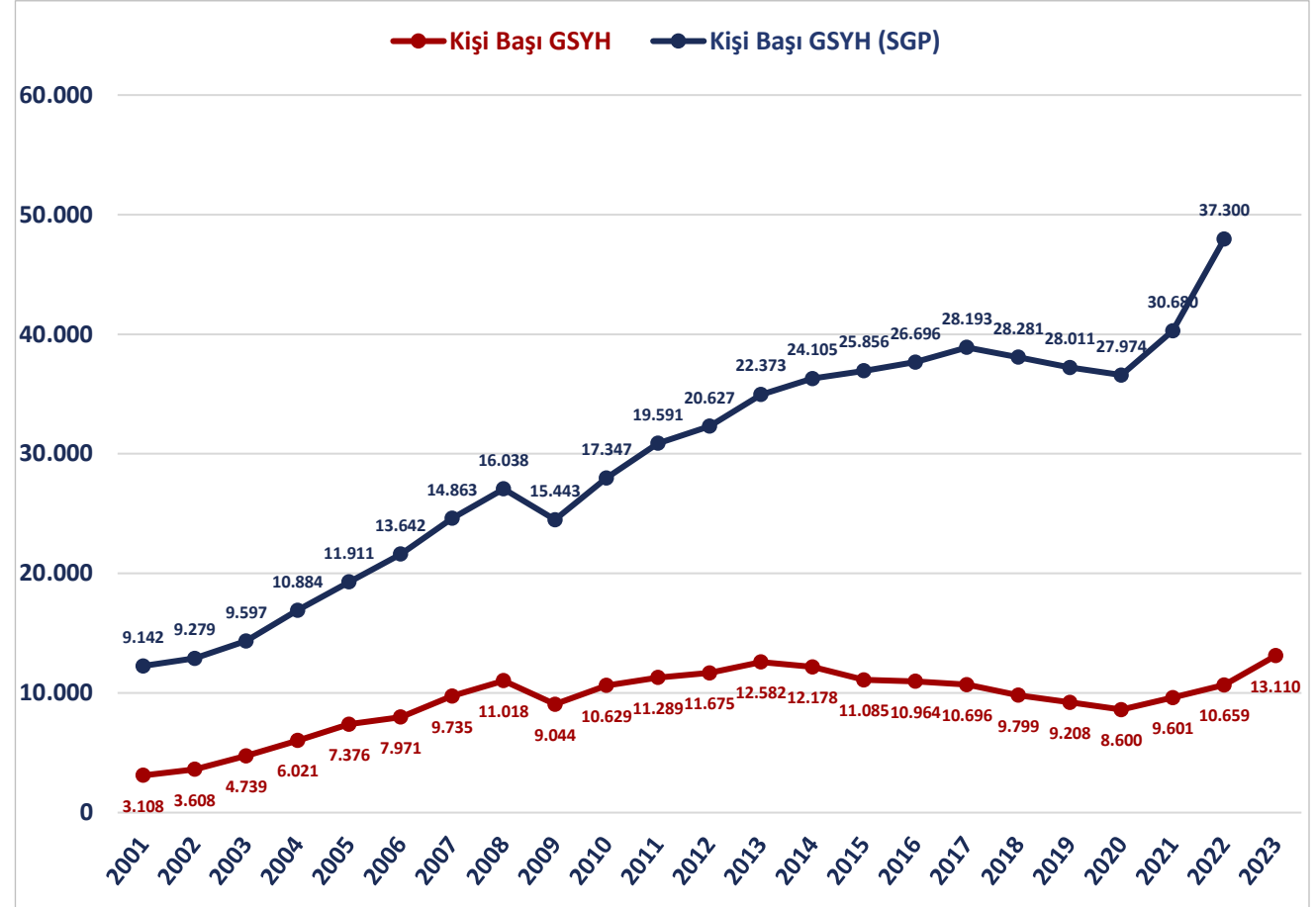
Kaynak: TÜİK, TCMB

MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

Kişi Başına Düşen GSYH

- Kişi başı Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYH), 2023 yılında, 2002 yılına göre 3,6 katına çıkarak 3.608 dolardan 13.110 dolara yükselmiştir.
- Satın Alma Gücü Paritesi (SGP) göre, 2022'de kişi başı GSYH, 37.300 dolar olmuştur.

Kişi Başına Düşen GSYH, ABD Doları

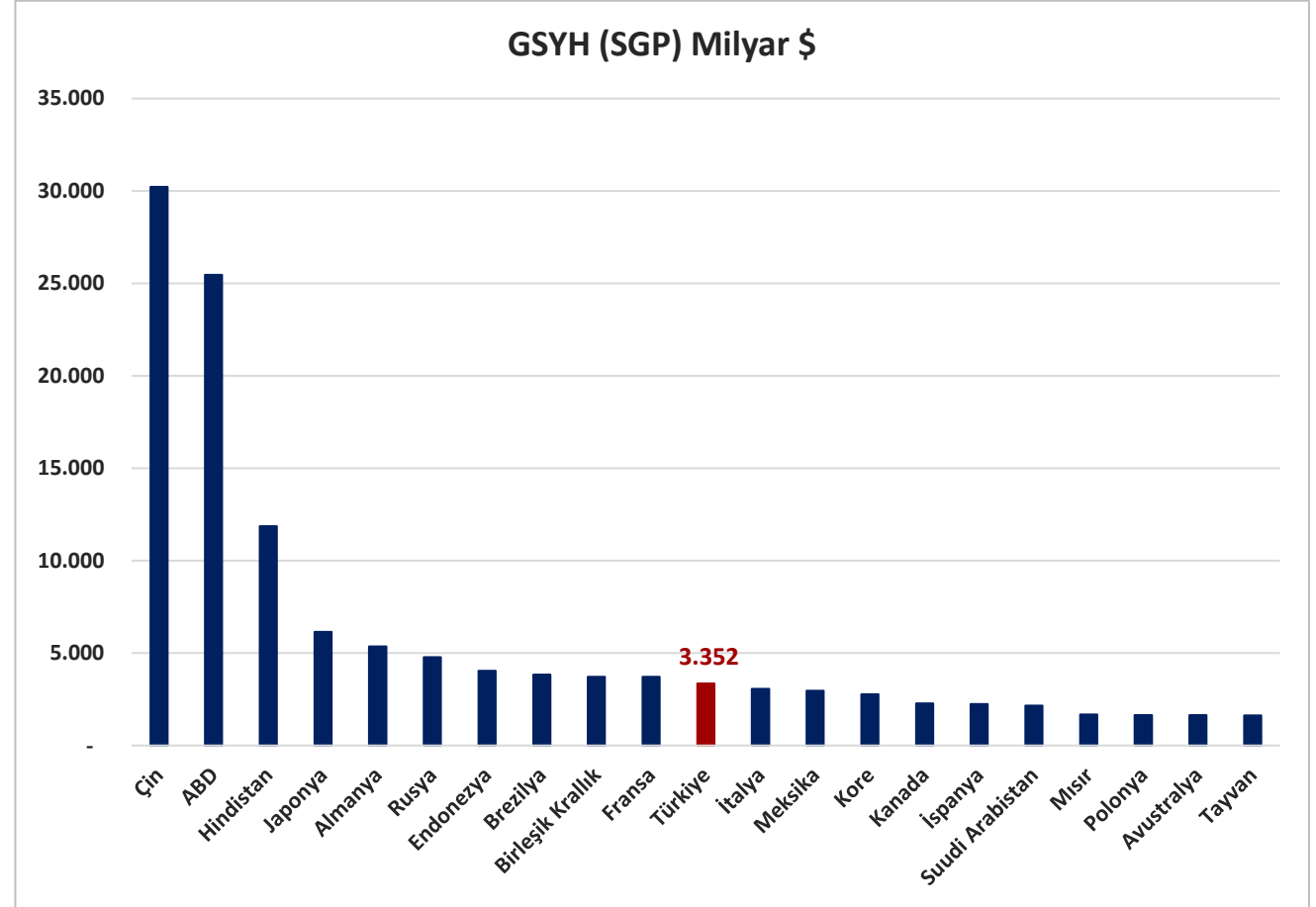
Kaynak: TÜİK

MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

Dünya'nın En Büyük 20 Ekonomisi

- 2022 yılı itibarıyla satın alma gücü paritesine (SGP) göre GSYH sıralamasında Türkiye, Dünya'nın 11'inci, Avrupa'nın ise 4'üncü büyük ekonomisidir.

Dünya'nın En Büyük 20 Ekonomisi (Satın Alma Gücü Paritesi, GSYH)

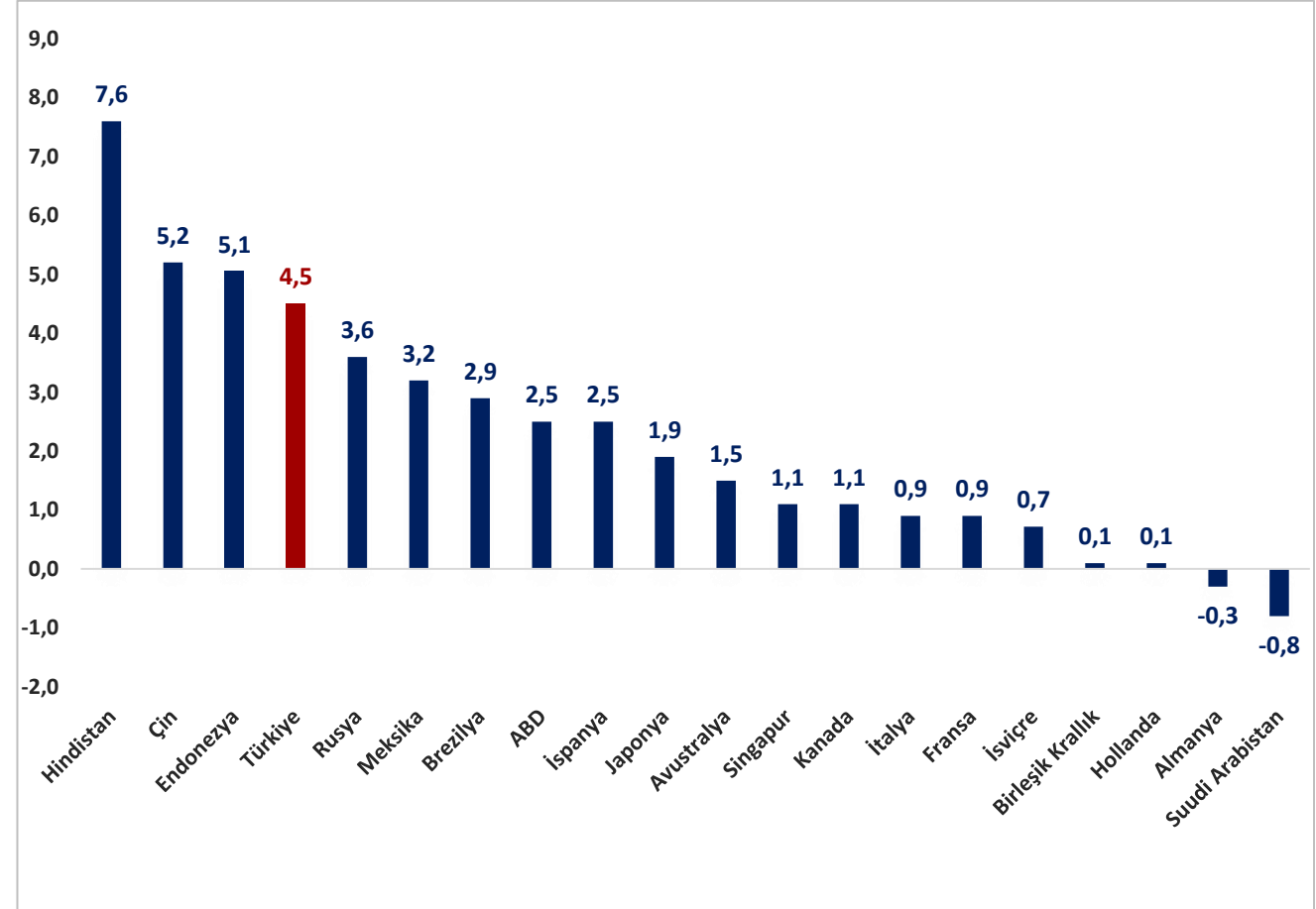
Kaynak: IMF

MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

G20 Ülkelerinin GSYH Değişimleri

- Türkiye ekonomisi 2023 yılında %4,5 oranında büyümüştür.

G20 Ülkelerinin GSYH Değişimleri (%) (2023)

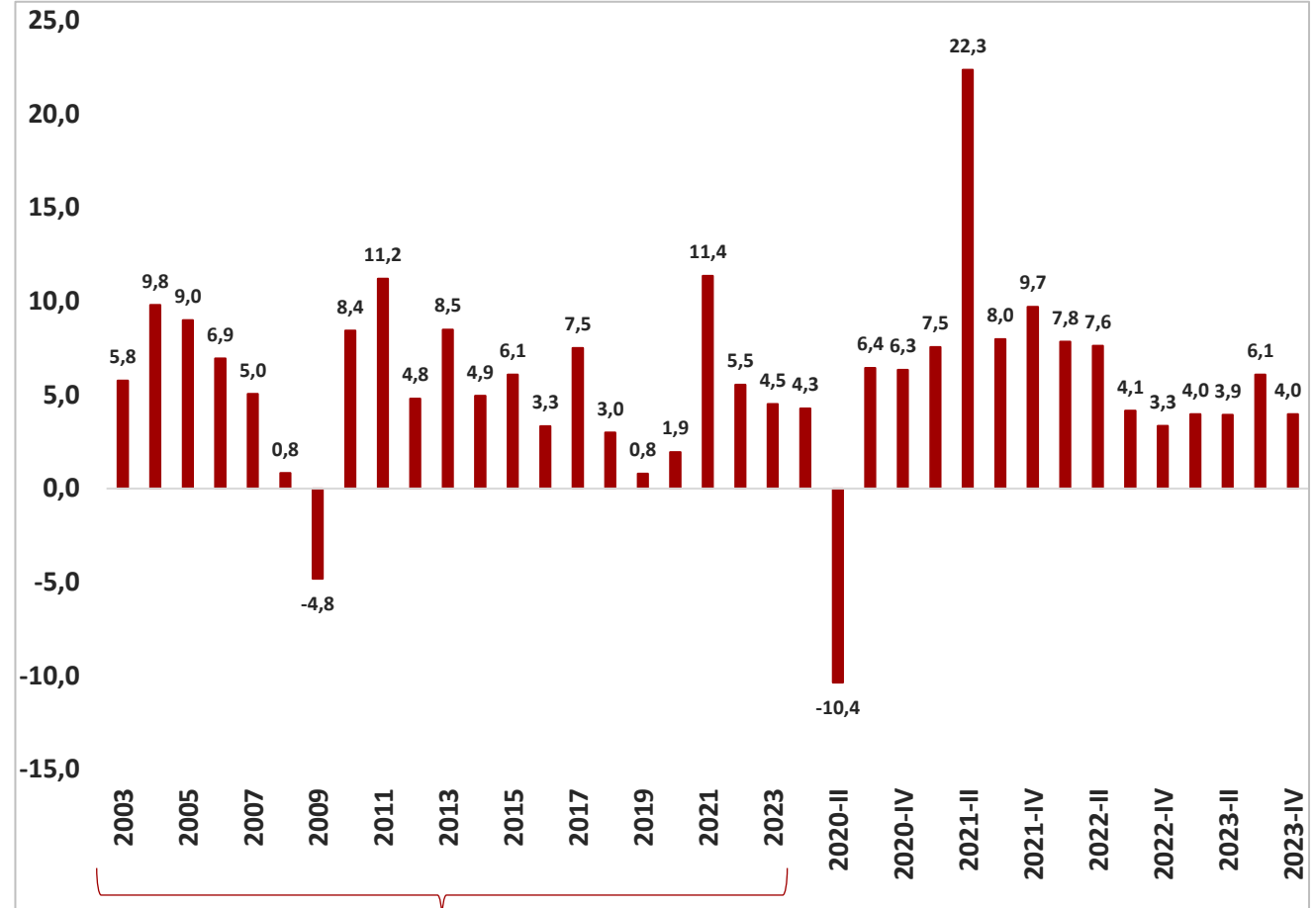
Kaynak: S&P Global, EIU, Eurostat, US BEA, Australian Bureau of Statistics

MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

Dönemler İtibarıyla GSYH Büyümesi

- Türkiye ekonomisi 2023 yılının dördüncü çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre %4,0 oranında büyümüştür.
- 2003-2023 döneminde ise Türkiye ekonomisinde yıllık ortalama %5,4 oranında büyüme kaydedilmiştir.

Dönemler İtibarıyla GSYH Büyüme Oranları (%)

Kaynak: TÜİK

Yıllık Artışlar

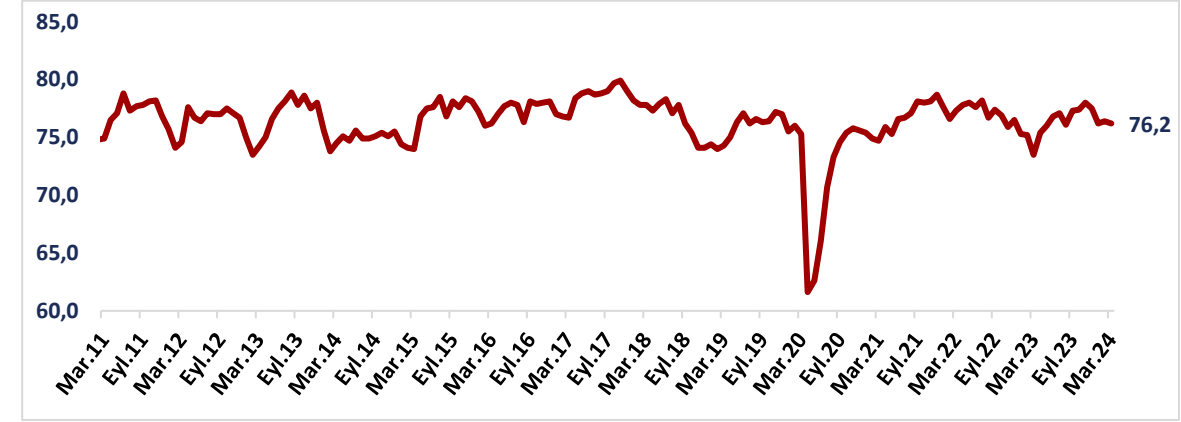

MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

Sanayi Üretimi

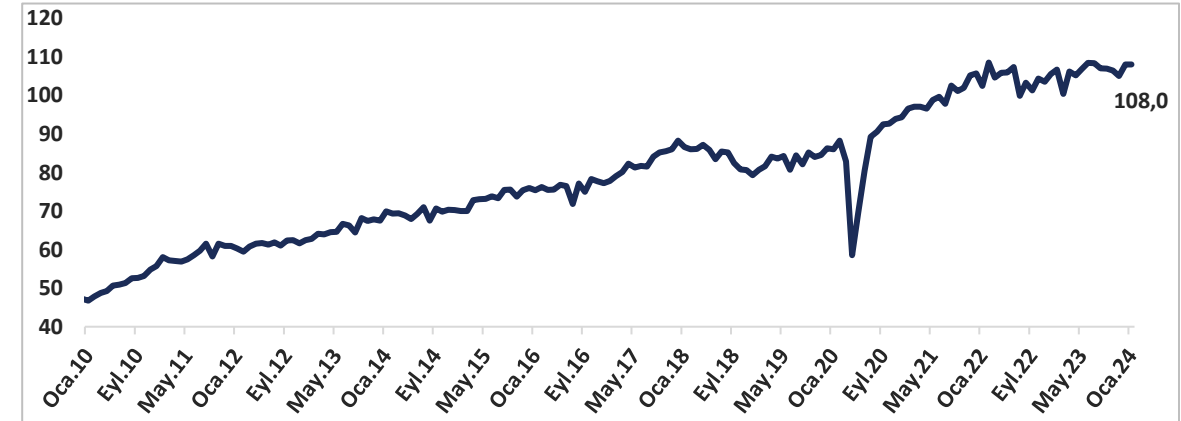
- 2024 yılı Mart ayında, İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı yıllık bazda 2,7 puan artış, aylık bazda ise 0,2 puan azalış kaydederek %76,2 seviyesinde gerçekleşmiştir.
- 2024 Ocak ayında mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretimi endeksi bir önceki aya göre değişim göstermemiş, takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretim endeksinde ise bir önceki yılın aynı ayına göre %1,1 oranında artış gerçekleşmiştir.

İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (%)

Kaynak: TCMB

Sanayi Üretim Endeksi*

Kaynak: TÜİK , *Mevsim ve Takvim Etkilerinden Arındırılmış Endeks (2021=100)

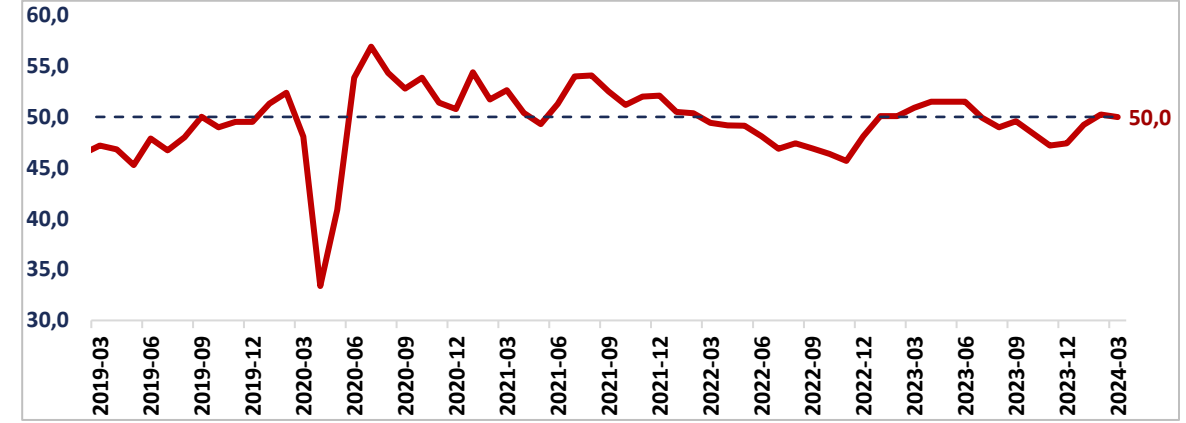
MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI)

- PMI, 2024 yılı Mart ayında 50,0 olarak gerçekleşmiştir.
- Yeni ihracat siparişleri endeksi Mart ayında 49,7 olarak gerçekleşmiştir.

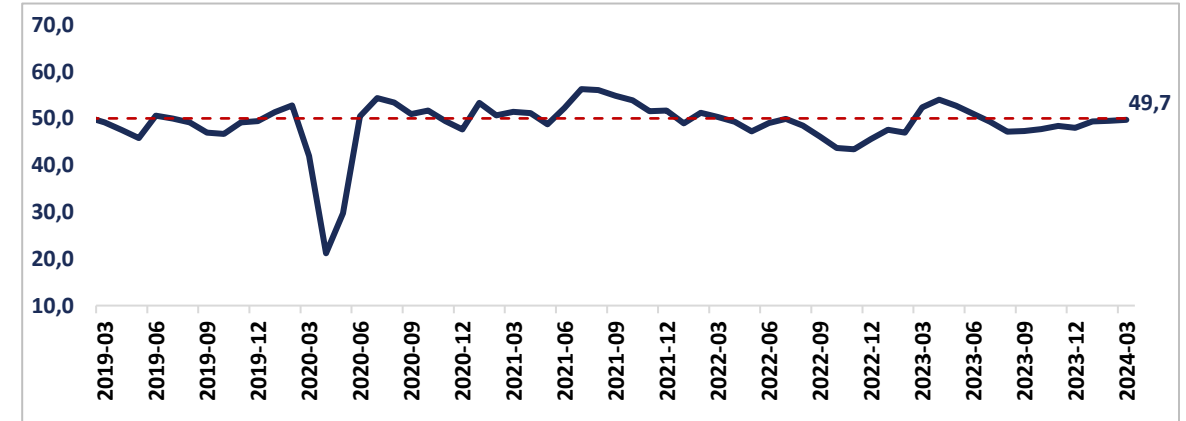
Endekslerin 50 değerinin üzerinde olması iyileşmeye işaret ederken 50'nin altında olması kötüleşmeyi ifade etmektedir.

Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI)

Kaynak: S&P Global

Yeni İhracat Siparişleri Endeksi

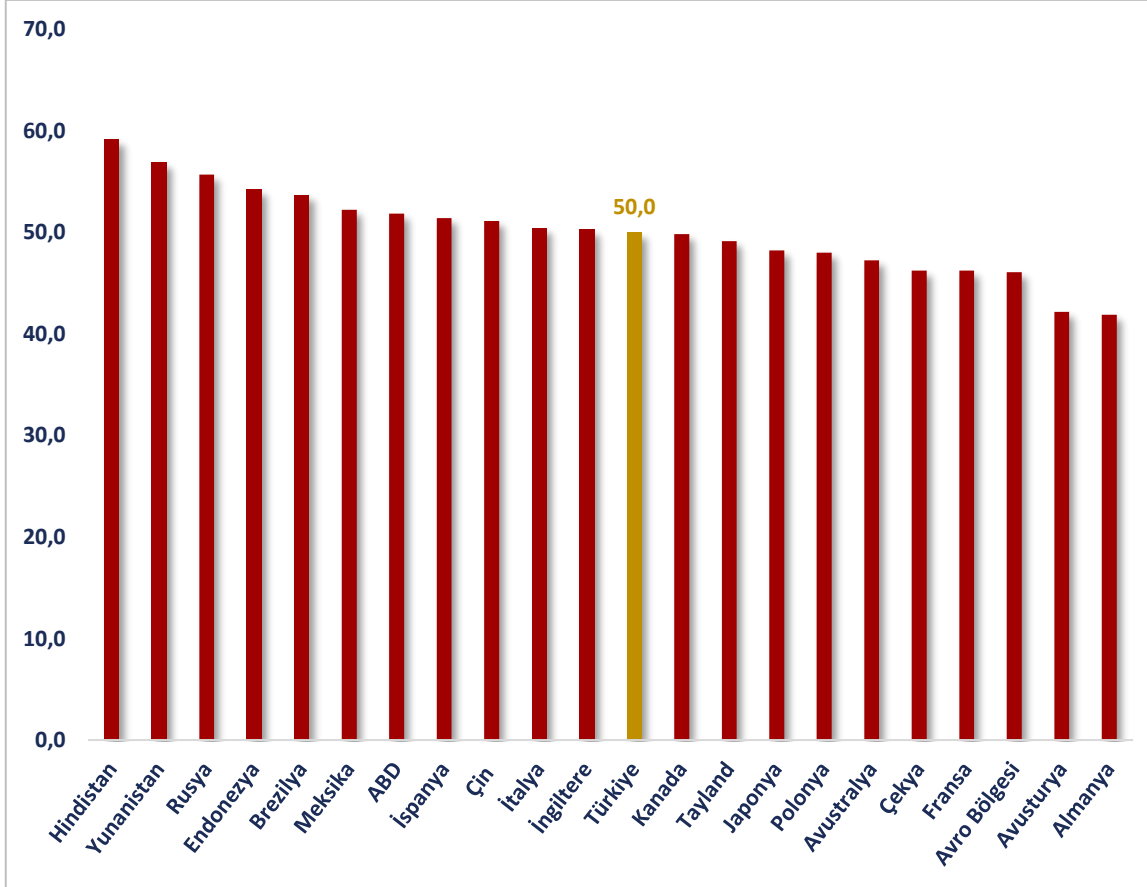

Kaynak: S&P Global

MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI)

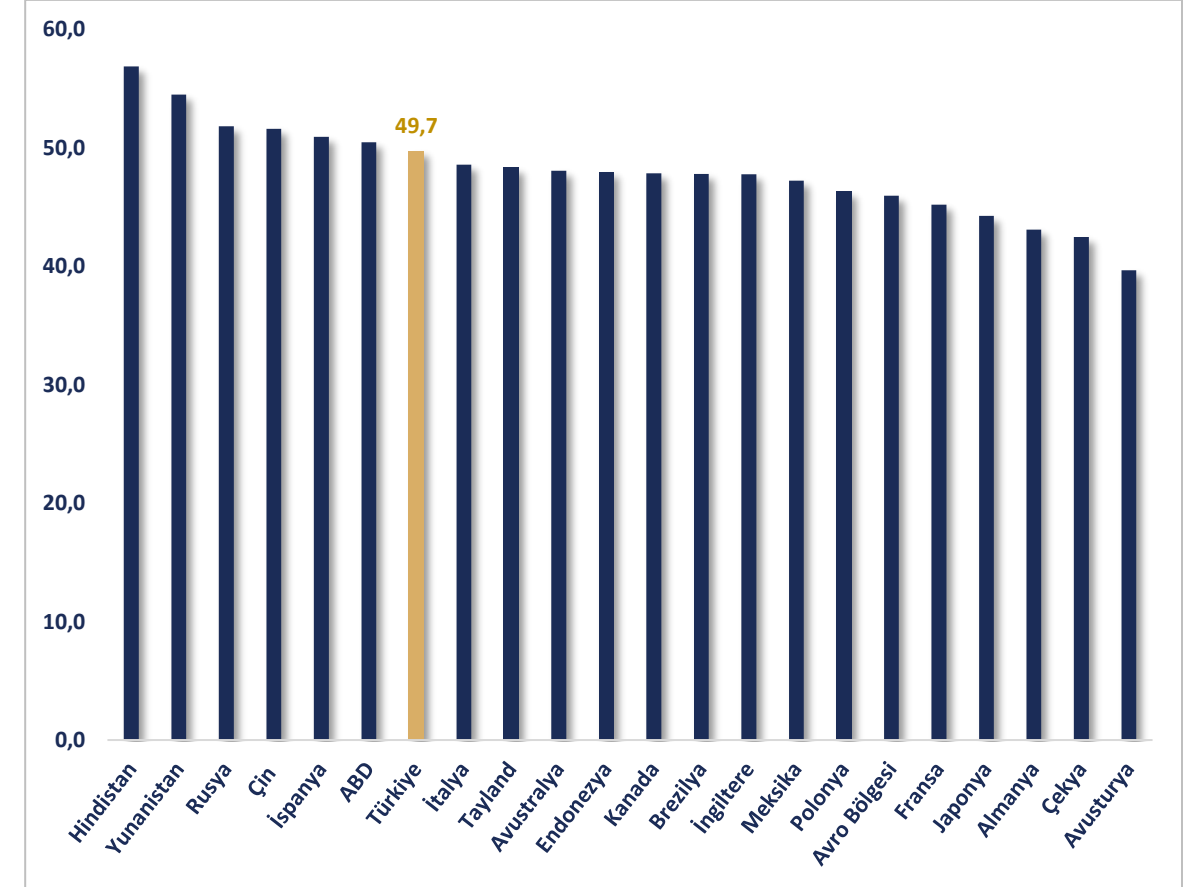
İmalat Sanayi Satın Alma Yöneticileri Endeksi* (PMI), Mart 2024

Kaynak: S&P Global

Endekslerin 50 değerinin üzerinde olması iyileşmeye işaret ederken 50'nin altında olması kötüleşmeyi ifade etmektedir. Mevsimsellikten arındırılmış veriler kullanılmıştır.

Yeni İhracat Siparişleri Endeksi*, Mart 2024

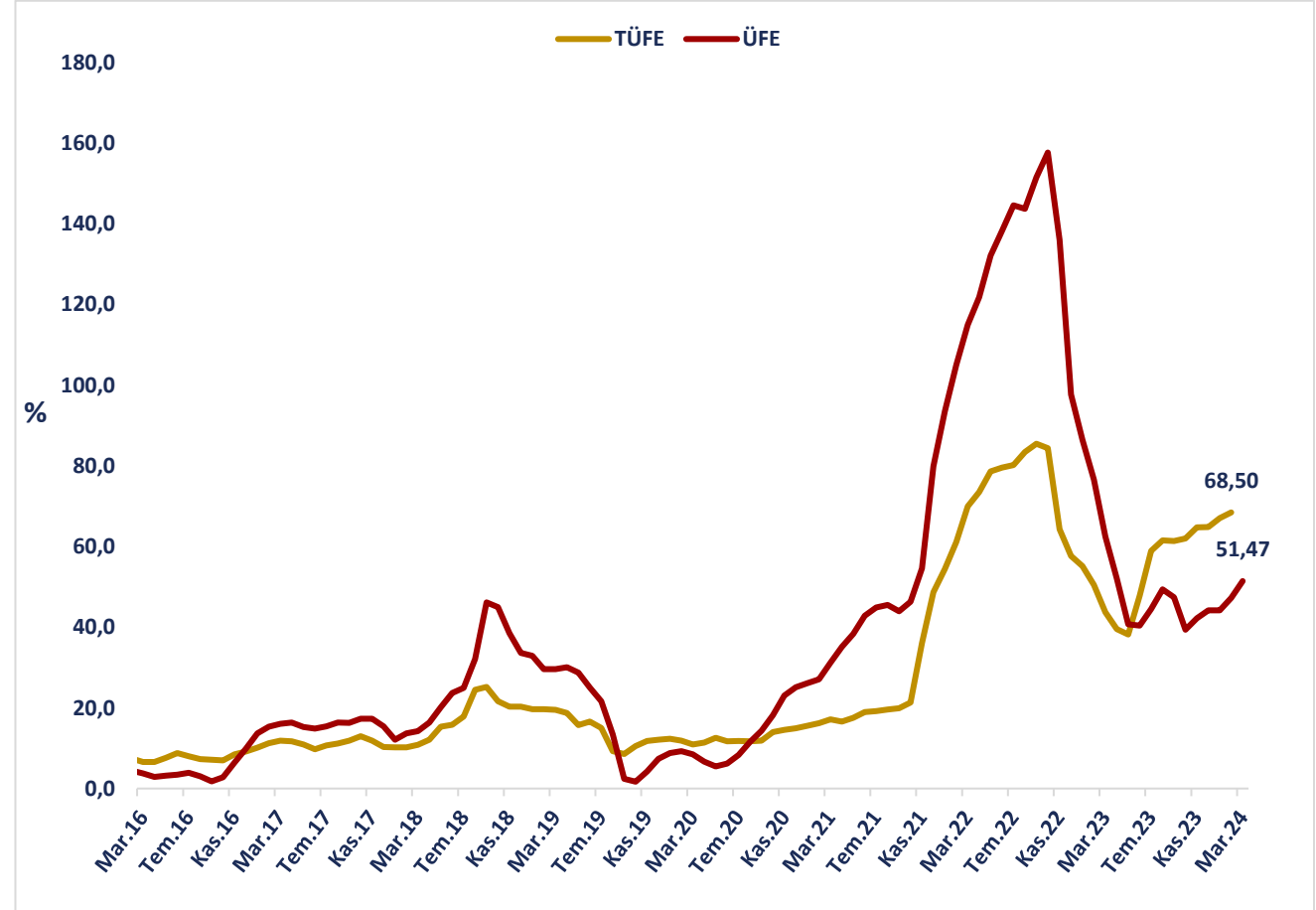
Kaynak: S&P Global

MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

Yıllık Enflasyon

- 2024 yılı Mart ayında, bir önceki yılın aynı ayına göre, TÜFE'de %68,50 oranında, Yİ-ÜFE'de ise %51,47 oranında artış gerçekleşmiştir.

Enflasyondaki Gelişmeler

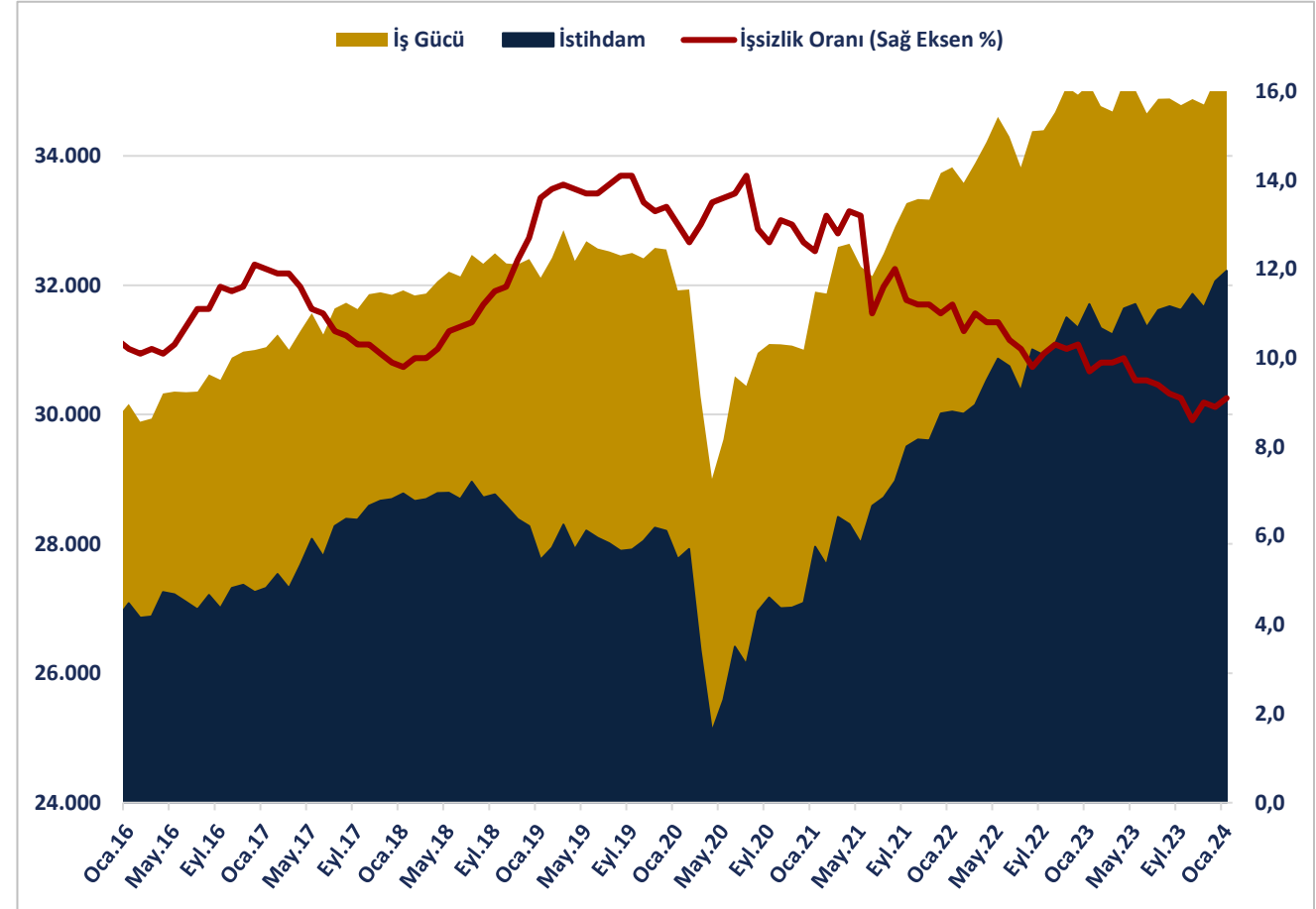
Kaynak: TÜİK

MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

İşgücü Piyasası

- Mevsim etkilerinden arındırılmış işsizlik oranı 2024 Ocak ayında %9,1 seviyesinde gerçekleşmiştir.
- Mevsimsellikten arındırılmış işsizlik oranı ABD’de %3,9 (Şubat), Avro Bölgesi’nde %6,5 (Şubat), Almanya’da %3,2 (Şubat), Fransa’da %7,4 (Şubat) ve İtalya’da %7,5 (Şubat) düzeyinde bulunmaktadır.
- İstihdam edilenlerin sayısı 2024 yılı Ocak ayında 512 bin kişi artarak 32 milyon 222 bin kişi, istihdam oranı ise 0,2 puanlık artış ile %49,0 olmuştur.

İşgücü Piyasasındaki Gelişmeler (Bin Kişi)

Kaynak: TÜİK

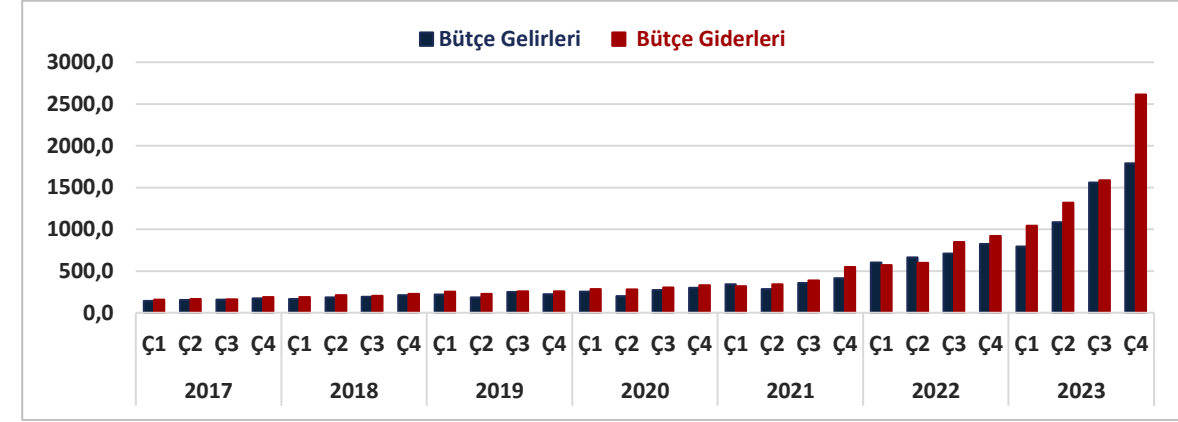
Not: Mevsimsel Düzeltmiş Veriler

MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

Merkezi Yönetim Bütçesi

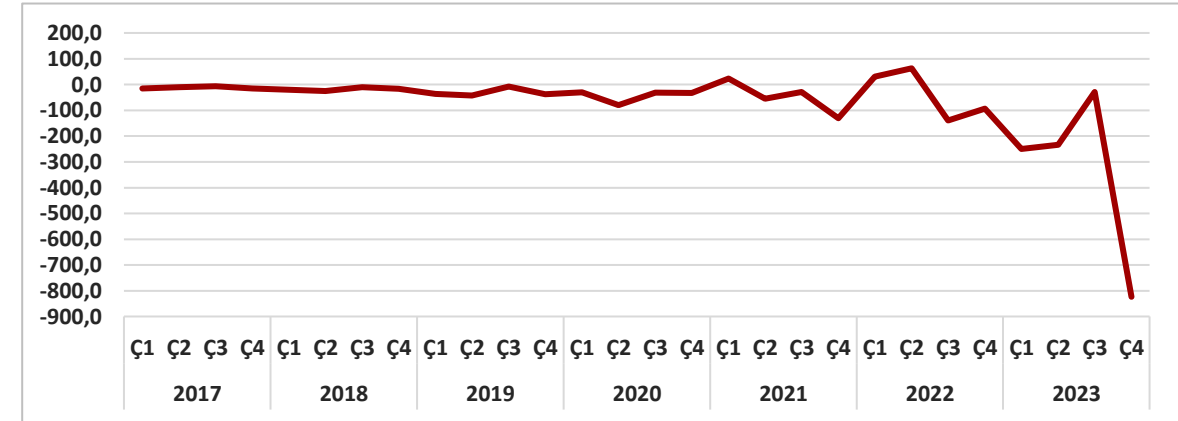
- 2024 yılı Şubat ayında merkezi yönetim bütçe giderleri 689,9 milyar TL, bütçe gelirleri 536,1 milyar TL ve bütçe açığı 153,8 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.
- 2023 yılı 4. çeyreğinde merkezi yönetim bütçe giderleri 2.613,0 milyar TL, bütçe gelirleri 1.790,3 milyar TL ve bütçe açığı 822,7 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.

Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri (Milyar TL)

Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı

Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi (Milyar TL)

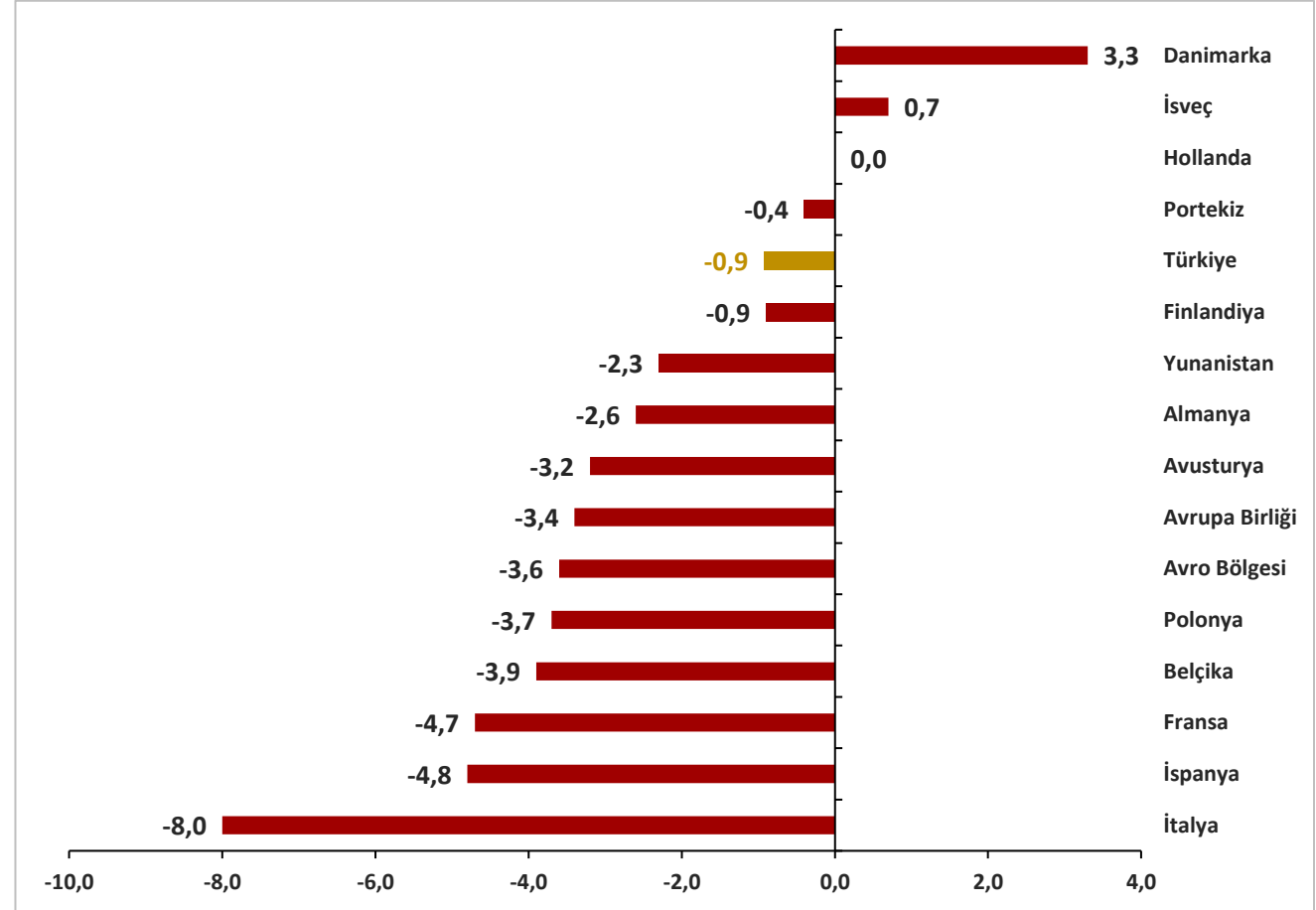
Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı

MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi

- Türkiye'nin Merkezi Yönetim Bütçe Dengesinin GSYH'ye oranı 2022 yılında -%0,9 ile AB ülkeleri ortalamasının altında gerçekleşmiştir.

Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi / GSYH (%), 2022

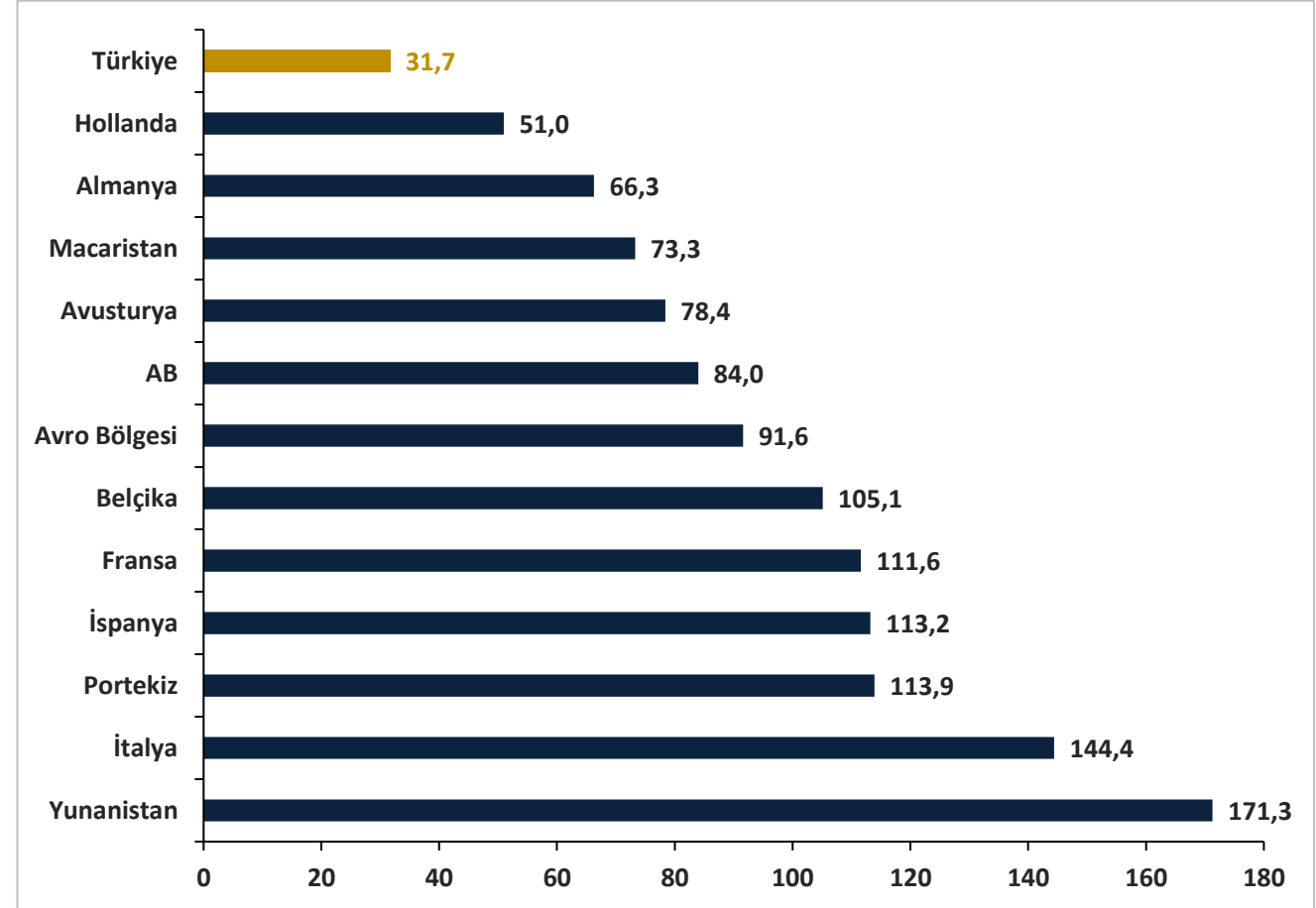
Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, Eurostat

MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

AB Tanımlı Genel Devlet Borç Stoku / GSYH

- Türkiye'nin AB tanımlı Genel Devlet Borç Stokunun GSYH'ye oranı 2022 yılında, Maastricht kriteri olan %60'ın oldukça altında, %31,7 olarak gerçekleşmiştir.

AB Tanımlı Genel Devlet Borç Stoku / GSYH (%), 2022

Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, Eurostat

MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

Ödemeler Dengesi İstatistikleri

- 2024 yılı Ocak ayında cari işlemler açığı, bir önceki yılın aynı ayına göre 7,9 milyar dolar azalarak 2,6 milyar dolar olmuştur.

Ödemeler Dengesi

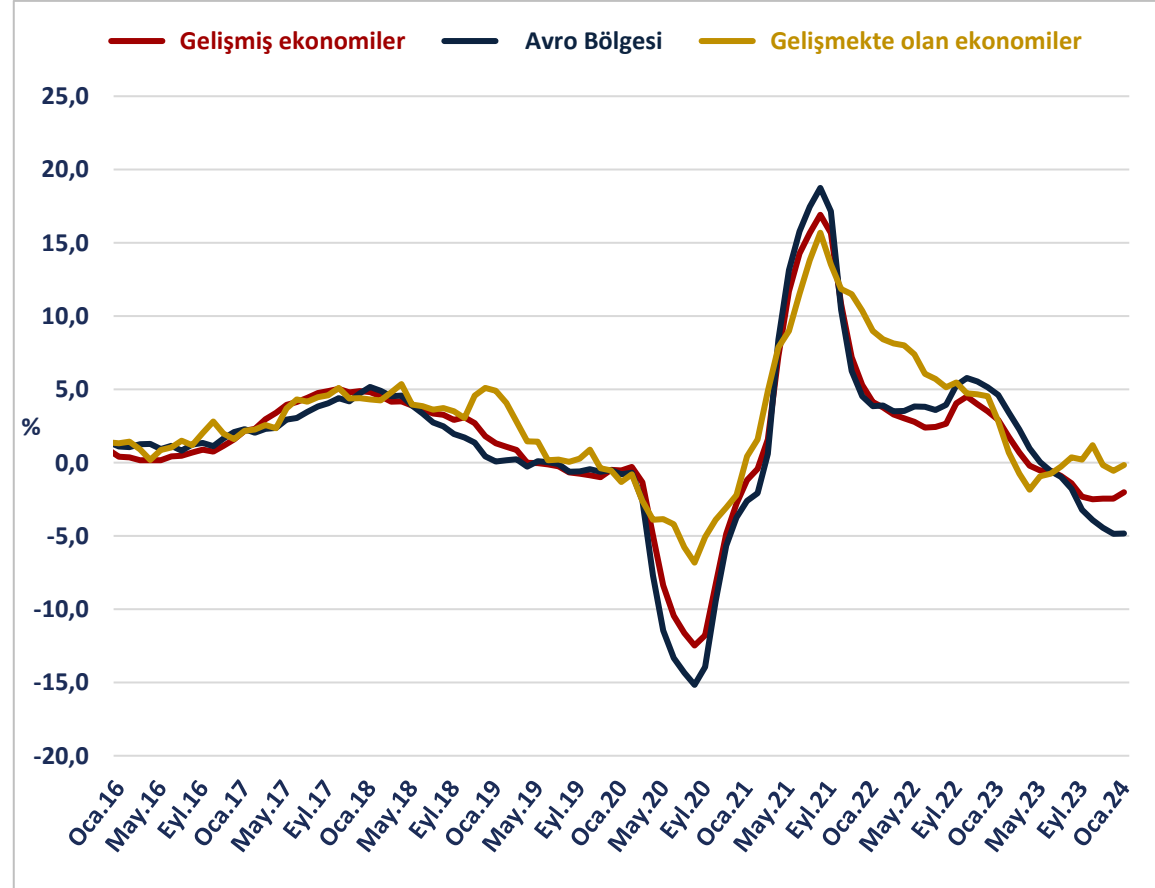
Milyon Dolar	Yıllık			Ocak		
	2022	2023	Fark	2023	2024	Fark
I- CARI İŞLEMLER HESABI	-49.085	-45.383	3.702	-10.423	-2.556	7.867
A. DIŞ TİCARET DENGESİ	-89.600	-86.789	2.811	-12.625	-4.448	8.177
B. HİZMETLER DENGESİ	49.665	52.029	2.364	2.818	2.792	-26
C. BİRİNCİL GELİR DENGESİ	-8.779	-11.216	-2.437	-391	-856	-465
D. İKİNCİL GELİR DENGESİ	-371	593	964	-225	-44	181
II- SERMAYE HESABI	-35	-205	-170	-14	33	47
III- FİNANS HESAPLARI	-22.936	-54.564	-31.628	-10.216	-4.421	5.795
Doğrudan Yatırımlar	-8.731	-4.642	4.089	-163	-661	-498
Net Varlık Edinimi	4.935	5.963	1.028	593	249	-344
Net Yükümlülük Oluşumu	13.666	10.605	-3.061	756	910	154
Sermaye	6.403	5.203	-1.200	241	393	152
Yatırım	6.985	5.577	-1.408	254	399	145
Tasfiye	582	374	-208	13	6	-7
Diğer Sermaye (Net)	990	1.842	852	1	102	101
Gayrimenkul (Net)	6.273	3.560	-2.713	514	415	-99
Portföy Yatırımları	13.672	-8.327	-21.999	-469	-1.086	-617
Diğer Yatırımlar	-40.188	-39.568	620	-243	3.533	3.776
Rezerv Varlıklar	12.311	-2.027	-14.338	-9.341	-6.207	3.134
IV- NET HATA NOKSAN	26.184	-8.976	-35.160	221	-1.898	-2.119

Kaynak: TCMB

MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

Küresel Ticaret Hacim Endekslerindeki Gelişmeler

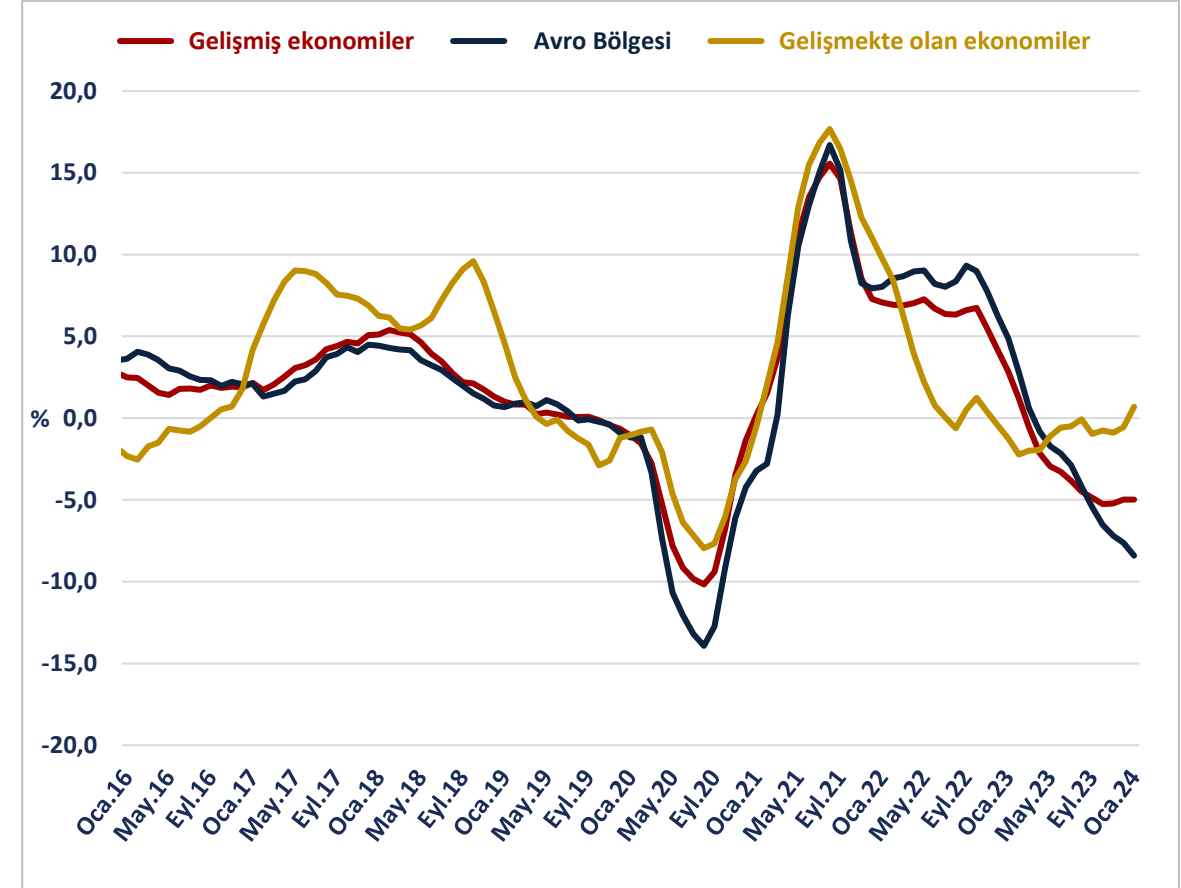
İhracat Hacmi Değişimi* (6 Aylık Hareketli Ortalama)

Kaynak: Hollanda Ekonomik Politika Analizi Bürosu (CPB)

* Ticaret Hacim Endeksi (2010=100), mevsimsel arındırılmış veriler kullanılmakta ve artışlar yıllık olarak hesaplanmaktadır.

İthalat Hacmi Değişimi* (6 Aylık Hareketli Ortalama)

Kaynak: Hollanda Ekonomik Politika Analizi Bürosu (CPB)

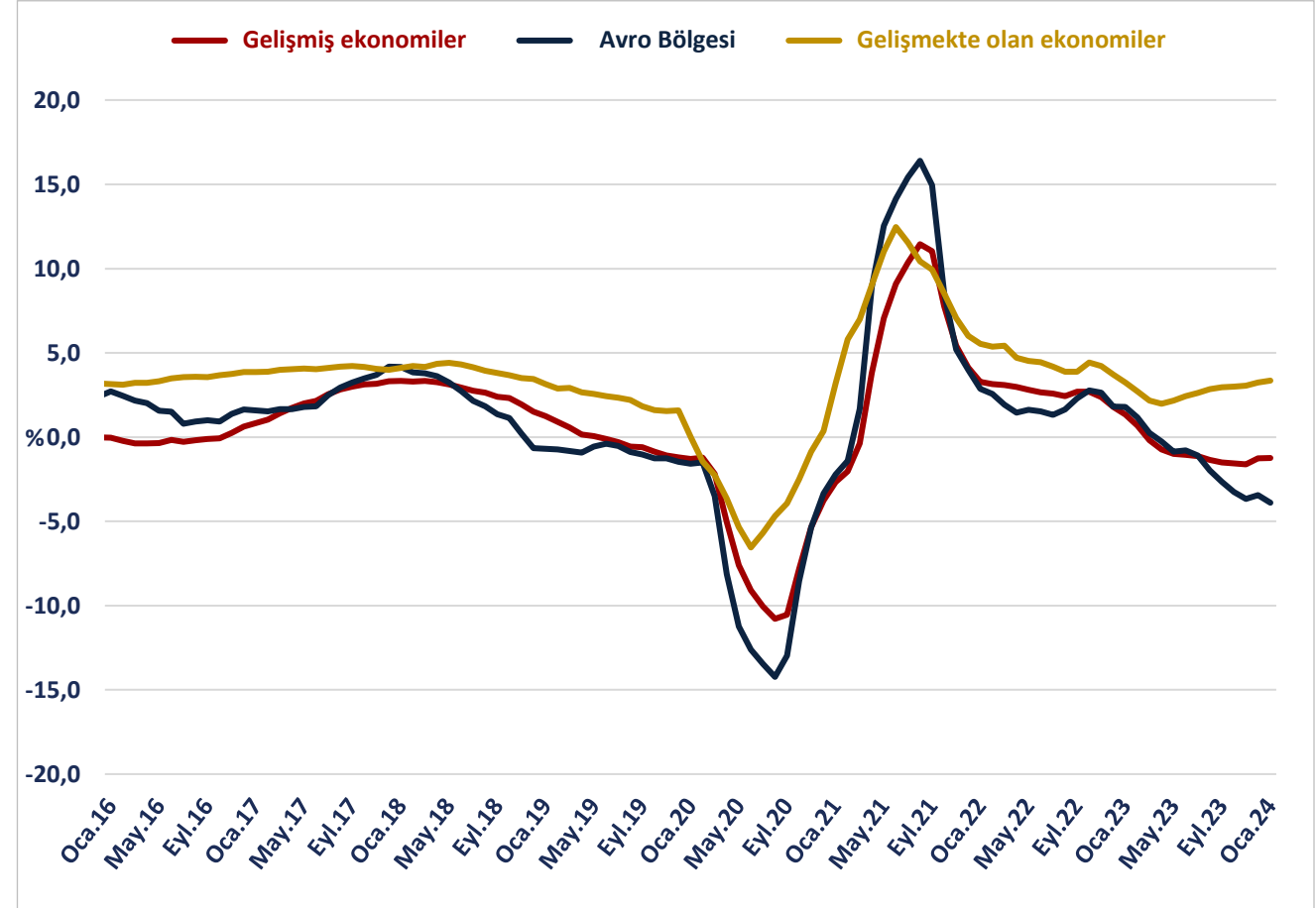
MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

Küresel Sanayi Üretim Endekslerindeki Gelişmeler

- 2024 yılı Ocak ayı itibarıyla Avro Bölgesi ve gelişmiş ekonomilerde sanayi üretim hızındaki yavaşlama eğilimi hız kesmiş, gelişmekte olan ekonomilerde son aylarda artış eğilimi devam etmektedir.

*Sanayi Üretim Endeksi, Yüzde Değişim (2010=100), mevsimsel arındırılmış veriler kullanılmakta ve artışlar yıllık olarak hesaplanmaktadır.

Sanayi Üretim Endeksindeki Aylık Değişimler* (6 Aylık Hareketli Ort.)

Kaynak: Hollanda Ekonomik Politika Analiz Bürosu (CPB)

B- MAKROEKONOMİK GÖRÜNÜM

MAKROEKONOMİK GÖRÜNÜM

Orta Vadeli Program (2024-2026) Hedefleri

	2022	2023 (GT)	2024(P)	2025 (P)	2026 (P)
GSYH (Milyar TL, Cari Fiyatlarla)	15.012	25.483	41.159	52.942	62.997
Kişi Başına Milli Gelir (\$)	10.659	12.415	12.875	13.717	14.855
GSYH Reel Büyümesi (%)	5,5	4,4	4,0	4,5	5,0
İşsizlik Oranı (%)	10,4	10,1	10,3	9,9	9,3
Seyahat Gelirleri (Milyar \$)	41,4	49,0	52,5	57,0	62,8
Cari İşlemler Dengesi (Milyar \$)	-48,4	-42,5	-34,7	-31,7	-30,0
Cari İşlemler Dengesi / GSYH (%)	-5,3	-4,0	-3,1	-2,6	-2,3

Programda, On İkinci Kalkınma Planı'nın (2024-2028) genel çerçevesiyle uyumlu olarak, makroekonomik ve finansal istikrarı güçlendirmeyi, yüksek katma değerli üretimi teşvik etmeyi, yeşil ve dijital dönüşüm odağıyla verimlilik ve ihracat artışı yoluyla büyümeyi ve cari işlemler dengesinde kalıcı iyileşme sağlamayı, enflasyonu orta vadede tek haneye düşürmeyi, iş ve yatırım ortamını iyileştirmeyi ve afetlerle etkin mücadele ederken mali disiplini korumayı esas alan politika zeminini tesis etmeyi amaçlandığı vurgulanmaktadır.

Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı

GT: Gerçekleşme Tahmini, P: Program

MAKROEKONOMİK GÖRÜNÜM

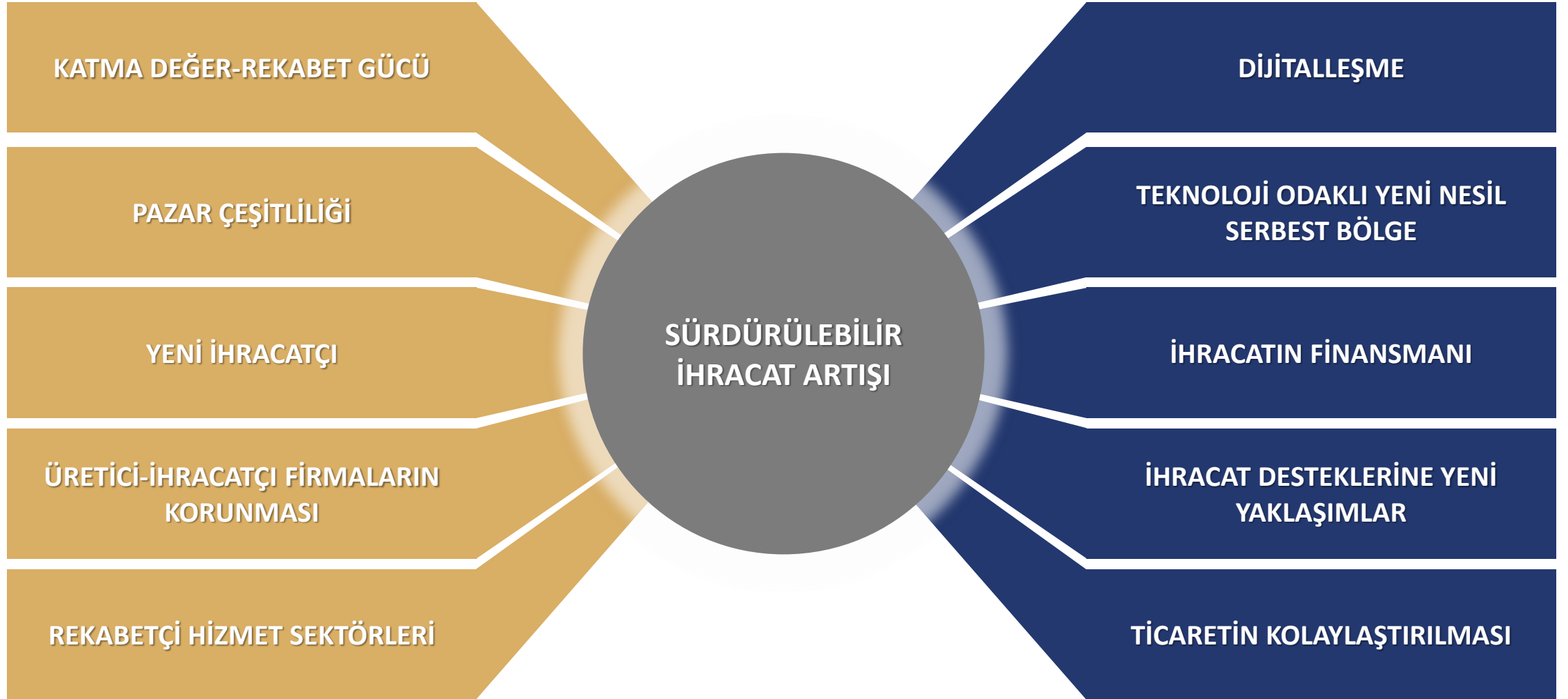
Orta Vadeli Program (2024-2026) Mal Ticareti Hedefleri

	2022	2023 (GT)	2024 (P)	2025 (P)	2026 (P)
İhracat (Milyar \$) (GTS)	254,2	255,0	267,0	283,6	302,2
İthalat (Milyar \$) (GTS)	363,7	367,0	372,8	388,9	414,0
Dış Ticaret Dengesi (GTS, Milyar Dolar)	-109,5	-112,0	-105,8	-105,3	-111,8
Dış Ticaret Hacmi (GTS)/GSYH (%)	68,2	58,3	57,2	55,8	54,3
İhracat/İthalat (%)	69,9	69,5	71,6	72,9	73,0

Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı
GT: Gerçekleşme Tahmini, P: Program

MAKROEKONOMİK GÖRÜNÜM

İhracat Ana Planı Hedefleri

MAKROEKONOMİK GÖRÜNÜM

İhracat Ana Planı Politika Araçları

UZAK ÜLKELER STRATEJİSİ

Neden Uzak Ülkeler?

- Türkiye'nin toplam ihracatının yaklaşık üçte ikisi Türkiye'ye görece yakın ülkelere gerçekleştirilmektedir.
- Türkiye'nin ortalama ihracat mesafesi dünya ortalamasının altında kalmaktadır.
- Stratejiyle, dünya nüfusunun %62'sini, küresel GSYH'nin %64'ünü temsil eden 18 ülkeye 2018-2020 ortalaması yaklaşık 20 milyar dolar olan mal ihracatımızın 80 milyar dolar civarına artırılarak dört katına çıkartılması ve bu ülkelerin ithalatındaki payımızın %1 seviyesine yükseltilmesi hedeflenmektedir.
- Uzak Ülkeler Stratejisi aşağıdaki stratejik dokümanlar rehber alınmak suretiyle hazırlanmıştır:
  - 11. Kalkınma Planı (2019-2023),
  - İhracat Ana Planı,
  - Orta Vadeli Program,
  - Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı,
  - Bakanlığımızın Stratejik Planı

Türkiye'nin dünya ticaretindeki payını arttırmak

Ülkemize coğrafi olarak uzak, yüksek gelire sahip büyük pazarlardan ülkemizin potansiyelinin altında pay aldığı anlaşılmaktadır.

İhracat yapılan pazarları çeşitlendirmek

İhracatçılarımızın coğrafi olarak uzak büyük pazarlara yönelmesi ihracat pazarlarımızın çeşitlenmesine önemli bir katkı sağlayacaktır.

İhracatçılara yol gösterilmesi

Ülkemiz ihracatının 3.065 km olan ortalama menzilin 4.744 km'lik dünya ortalamasına yükseltilmesi ve büyük uzak pazarlardaki payının artırılması için bir strateji belgesi oluşturulmuştur.

UZAK ÜLKELER STRATEJİSİ

Hedef Ülkeler

MAKROEKONOMİK GÖRÜNÜM

Uluslararası Kuruluşların Büyüme Tahminleri

Uluslararası Kuruluşlar	Yıl	Bazı Ülke-Ülke Gruplarına İlişkin Büyüme Tahminleri (%)							
		Dünya	Avro Bölgesi	ABD	Brezilya	Rusya	Hindistan	Çin	Japonya
IMF	2023	3,1	0,5	2,5	3,1	3,0	6,7	5,2	1,9
	2024	3,1	0,9	2,1	1,7	2,6	6,5	4,6	0,9
	2025	3,2	1,7	1,7	1,9	1,1	6,5	4,1	0,8
OECD	2023	2,9	0,6	2,4	3,0	1,3	6,3	5,2	1,7
	2024	2,7	0,9	1,5	1,8	1,1	6,1	4,7	1,0
	2025	3,0	1,5	1,7	2,0	1,0	6,5	4,2	1,2
Dünya Bankası	2023	2,6	0,4	2,5	3,1	2,6	6,3	5,2	1,8
	2024	2,4	0,7	1,6	1,5	1,3	6,4	4,5	0,9
	2025	2,7	1,6	1,7	2,2	0,9	6,5	4,3	0,8

Kaynak: IMF (Ocak 2024), OECD (Şubat 2024), World Bank (Ocak 2024)

MAKROEKONOMİK GÖRÜNÜM

Dünya Ticaretine İlişkin Tahminler

DTÖ Küresel Mal Ticareti Büyüme Tahminleri (%)

Bölgeler	2022	2023	2024
Dünya Mal Ticaret Hacmi	3,0	0,8	3,3
İhracat Artışı			
Kuzey Amerika	4,2	3,6	2,7
Güney Amerika	2,2	1,7	0,6
Avrupa	3,4	0,4	2,2
Asya	0,4	0,6	5,1
İthalat Artışı			
Kuzey Amerika	6,0	-1,2	2,2
Güney Amerika	3,6	-1,0	3,3
Avrupa	5,7	-0,7	1,6
Asya	-0,5	-0,4	5,8

Kaynak: DTÖ (Ekim 2023)

IMF Küresel Mal ve Hizmet Ticareti Büyüme Tahminleri (%)

Reel Değişim (%)	2023	2024	2025
Küresel Ticaret Hacmi	0,4	3,3	3,6
Gelişmiş Ülkeler	0,3	2,6	3,2
Yükselen Piyasalar ve Gelişmekte Olan Ülkeler	0,6	4,5	4,4

Kaynak: IMF (Ocak 2024)

C- DIŞ TİCARETTE GELİŞMELER

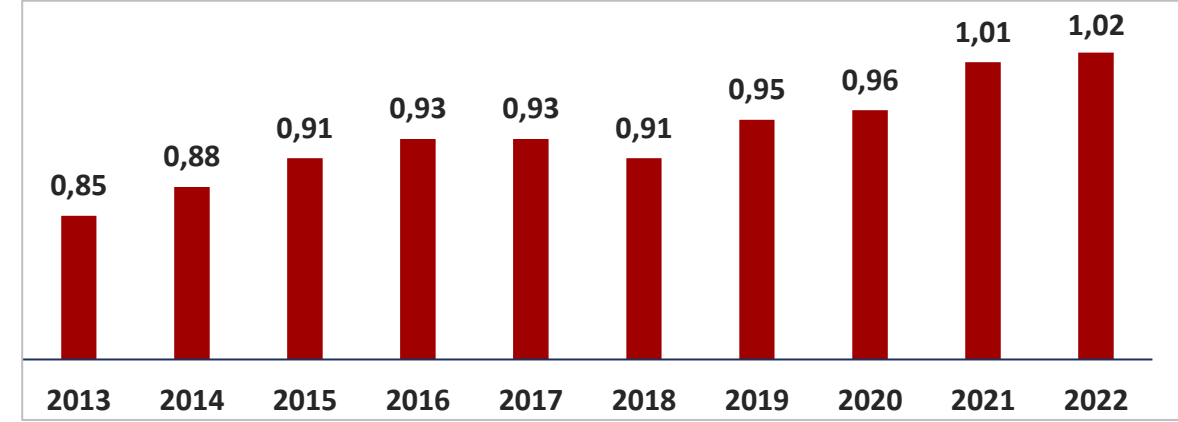
1) MAL TİCARETİ

MAL TİCARETİ

Türkiye'nin Küresel Ticaretteki Payı

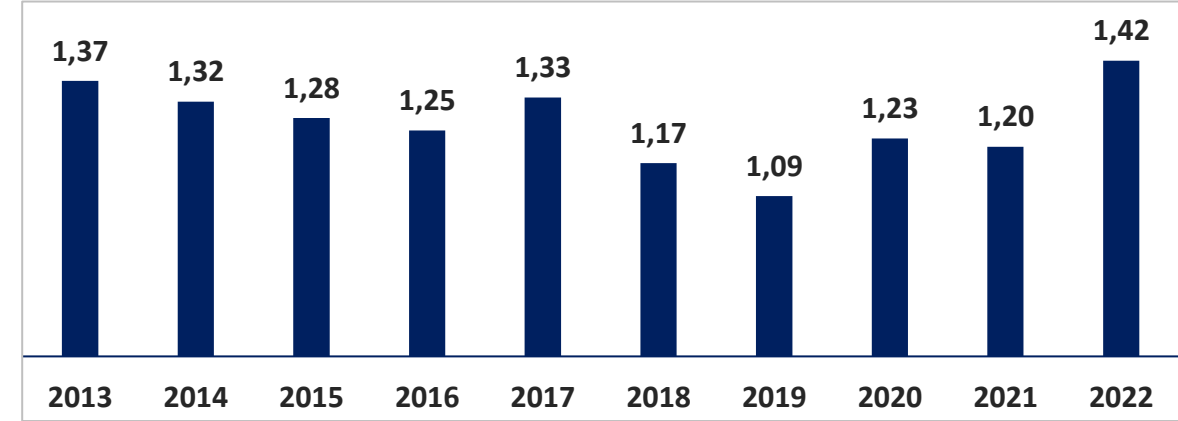
- Türkiye'nin dünya mal ihracatındaki payı 2022 yılında %1,02 düzeyindedir.
- Türkiye'nin dünya mal ithalatındaki payı 2022 yılında %1,42 düzeyindedir.

Türkiye'nin Küresel Mal İhracatındaki Payı (%)

Kaynak: DTÖ

Türkiye'nin Küresel Mal İthalatındaki Payı (%)

Kaynak: DTÖ

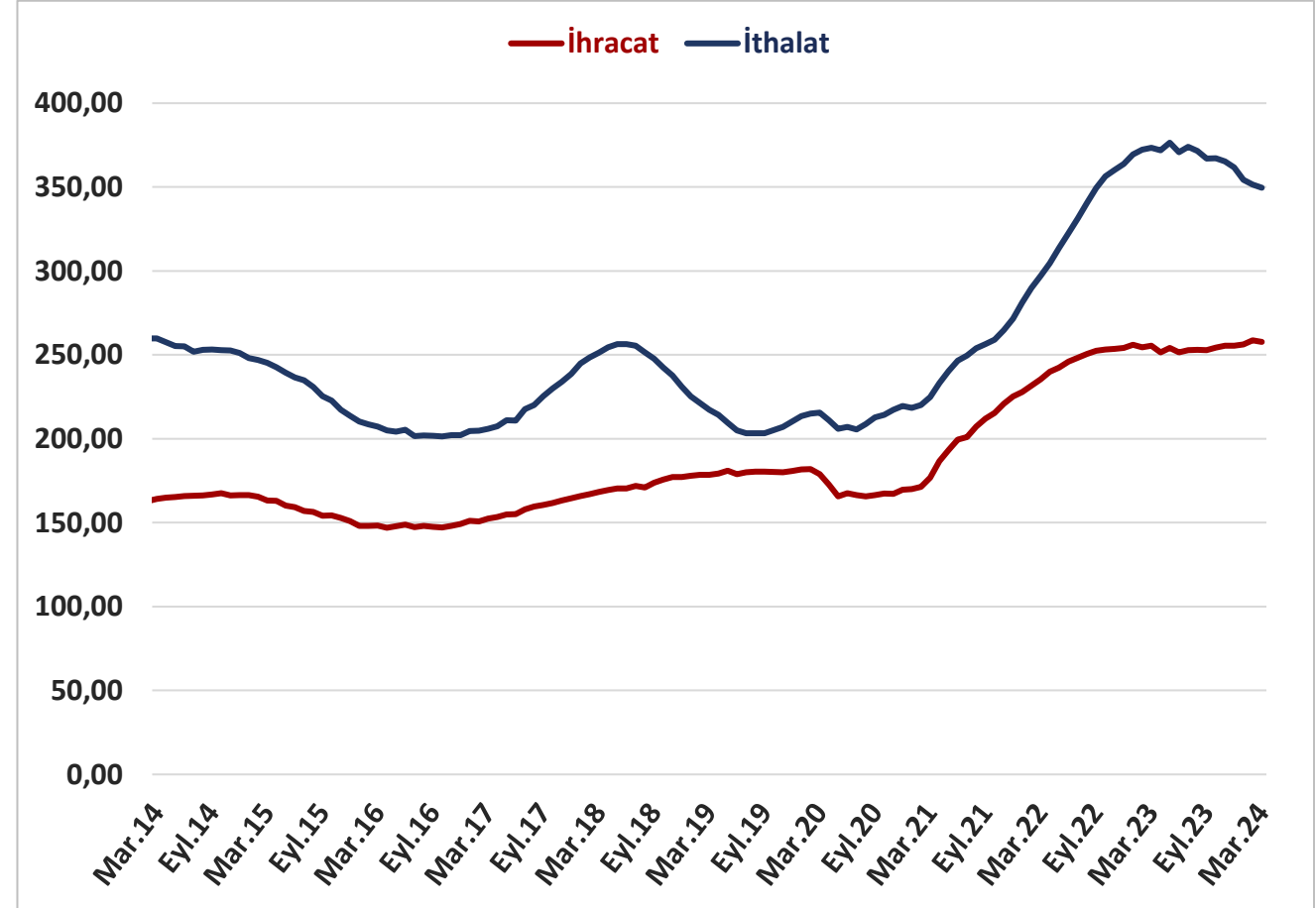
MAL TİCARETİ

İhracat ve İthalatın Gelişimi

2024 Mart ayında, 2023 yılının aynı ayına göre genel ticaret sisteminde;

- İhracat %4,1 oranında azalış ile 22 milyar 578 milyon dolar olmuştur.
- İthalat ise %5,7 oranında düşüş ile 30 milyar 95 milyon dolar olmuştur.
- Dış ticaret açığı ise %10,3 oranında düşüş ile 7,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Yıllıklandırılmış İhracat ve İthalatın Aylık Gelişimi (Milyar \$)

Kaynak: TÜİK, Ticaret Bakanlığı

MAL TİCARETİ

Dış Ticaret Endeksleri (2015=100)

Dış Ticaret Endeksleri	2021		2022		2023		2023 Ocak		2024 Ocak	
	Endeks	Değişim (%)	Endeks	Değişim (%)	Endeks	Değişim (%)	Endeks	Değişim (%)	Endeks	Değişim (%)
İhracat Birim Değer Endeksi	103,8	9,5	113,6	9,4	113,4	-0,2	115,7	5,5	111,9	-3,3
İhracat Miktar Endeksi	143,7	21,4	148,2	3,1	149,8	1,1	132,7	4,3	142,0	7,0
İthalat Birim Değer Endeksi	120,8	25,4	150	24,2	133,6	-10,9	143,3	-0,1	129,9	-9,3
İthalat Miktar Endeksi	105,2	-1,4	113,5	7,9	126,8	11,7	131,7	20,8	113,3	-13,9
Dış Ticaret Hadleri	85,9	-12,8	75,7	-11,9	84,9	12,2	80,7	5,6	86,1	6,7

2023 yılında ihracat birim değer endeksi bir önceki yıla göre %0,2 oranında azalırken, ithalat birim değer endeksi ise %11,7 oranında artmıştır.

Kaynak: TÜİK

MAL TİCARETİ

Dış Ticaretin Gelişimi

(Milyon \$)	2022	2023	Değişim (%) 2022/2023	2023 Mart	2024 Mart	Değişim (%) 2023/2024	2023 Ocak-Mart	2024 Ocak-Mart	Değişim (%) 2023/2024
İhracat	254.170	255.441	0,5	23.548	22.578	-4,1	61.419	63.656	3,6
Enerji İhracatı ¹	16.411	16.390	-0,1	1.265	1.684	33,1	3.335	4.400	31,9
Altın İhracatı ²	1.051	4.330	311,9	368,2	89	-75,8	687	288	-58,1
İthalat	363.711	361.765	-0,5	31.927	30.095	-5,7	96.217	84.128	-12,6
Enerji İthalatı ¹	96.549	69.114	-28,4	5.845	5.599	-4,2	21.382	17.851	-16,5
Altın İthalatı ²	20.440	30.017	46,9	1.630	1.676	2,8	10.541	3.809	-63,9
Dış Ticaret Hacmi	617.880	617.205	-0,1	55.475	52.674	-5,0	157.635	147.784	-6,2
Dış Ticaret Dengesi	-109.541	-106.324	-2,9	-8.379	-7.517	-10,3	-34.798	-20.472	-41,2
Enerji Dışı Denge	-29.403	-53.600	82,3	-3.799	-3.602	-5,2	-16.751	-7.021	-58,1
İhracat/İthalat (%)	69,9	70,6	0,7*	73,8	75,0	1,3*	63,8	75,7	11,8*
Enerji Hariç İhracat/İthalat (%)	89,0	81,7	-7,3*	85,4	85,3	-0,1*	77,6	89,4	11,8*
Altın ve Enerji Hariç İhracat/İthalat (%)	95,9	89,4	-6,6*	89,6	91,2	1,5*	89,3	94,4	5,1*

(¹)Enerji, 27. fasıla karşılık gelmektedir.

(²)Altın 7108. fasıla karşılık gelmektedir.

(*)Karşılama oranı değişimleri yüzde puan farkını ifade etmektedir.

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

MAL TİCARETİ

Geniş Ekonomik Grupların Sınıflaması

İhracat

Milyon Dolar	Yıllık			Mart			Ocak-Mart		
	2022	2023	Değişim (%)	2023	2024	Değişim (%)	2023	2024	Değişim (%)
Yatırım malları	29.035	33.590	15,7	3.045	3.077	1,0	7.742	8.400	8,5
Ara mallar	133.417	128.876	-3,4	11.873	11.293	-4,9	31.028	31.679	2,1
Tüketim malları	89.812	90.697	1,0	8.472	8.071	-4,7	22.263	23.180	4,1
Diğerleri	1.906	2.278	19,5	159	138	-13,5	386	396	2,7
TOPLAM	254.170	255.441	0,5	23.548	22.578	-4,1	61.419	63.656	3,6

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

İthalat

Milyon Dolar	Yıllık			Mart			Ocak-Mart		
	2022	2023	Değişim (%)	2023	2024	Değişim (%)	2023	2024	Değişim (%)
Yatırım malları	40.535	52.661	29,9	4.771	4.340	-9,0	12.001	12.409	3,4
Ara mallar	292.437	261.201	-10,7	23.251	21.077	-9,3	73.938	59.409	-19,7
Tüketim malları	30.482	47.630	56,3	3.886	4.636	19,3	10.187	12.213	19,9
Diğerleri	257	272	6,0	18	41	128,9	90	98	8,1
TOPLAM	363.711	361.765	-0,5	31.927	30.095	-5,7	96.217	84.128	-12,6

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

MAL TİCARETİ

Başlıca İhracat Ürünleri

Fasıl	İhracat (Milyon Dollar)	Yıllık			Mart			Ocak - Mart		
	Fasıl Adı	2022	2023	Değişim (%)	2023	2024	Değişim (%)	2023	2024	Değişim (%)
87	Motorlu kara taşıtları	26.801	30.826	15,0	2.868	2.798	-2,4	7.456	7.925	6,3
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler	22.671	25.234	11,3	2.319	2.220	-4,2	6.209	6.182	-0,4
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar	16.411	16.390	-0,1	1.265	1.684	33,1	3.335	4.400	31,9
85	Elektrikli makina ve cihazlar	13.704	15.327	11,8	1.403	1.425	1,6	3.735	3.869	3,6
73	Demir veya çelikten eşya	10.533	10.051	-4,6	951	950	-0,2	2.495	2.497	0,1
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar	10.208	13.647	33,7	1.126	937	-16,9	2.672	2.604	-2,6
39	Plastikler ve mamulleri	11.572	10.571	-8,6	1.009	909	-9,9	2.647	2.605	-1,6
72	Demir ve çelik	14.671	8.859	-39,6	816	899	10,1	2.084	2.487	19,4
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	11.006	10.278	-6,6	1.002	866	-13,6	2.624	2.411	-8,1
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	8.458	8.038	-5,0	892	723	-18,9	2.290	2.030	-11,4
	Liste Toplamı	146.035	149.220	2,2	13.650	13.410	-1,8	35.546	37.009	4,1
	Toplam	254.170	255.441	0,5	23.548	22.578	-4,1	61.419	63.656	3,6

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

*Sıralama 2024 Mart ayı değerlerine göre.

MAL TİCARETİ

Başlıca İthalat Ürünleri

Fasıl	İthalat (Milyon Dolar)	Yıllık			Mart			Ocak - Mart		
	Fasıl Adı	2022	2023	Değişim (%)	2023	2024	Değişim (%)	2023	2024	Değişim (%)
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar	96.549	69.114	-28,4	5.845	5.599	-4,2	21.382	17.851	-16,5
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler	34.574	40.939	18,4	3.764	3.342	-11,2	9.697	9.510	-1,9
87	Motorlu kara taşıtları	17.678	32.260	82,5	2.410	2.724	13,0	6.003	7.384	23,0
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar	23.458	33.912	44,6	1.982	2.554	28,9	11.454	5.452	-52,4
85	Elektrikli makina ve cihazlar	21.535	27.824	29,2	2.556	2.413	-5,6	6.744	6.587	-2,3
72	Demir ve çelik	28.367	24.161	-14,8	2.613	2.146	-17,9	5.974	5.830	-2,4
39	Plastikler ve mamulleri	18.976	16.215	-14,6	1.617	1.336	-17,4	4.198	3.622	-13,7
29	Organik kimyasal ürünler	11.120	9.180	-17,4	866	787	-9,1	2.417	2.227	-7,9
90	Optik, fotoğraf, sinema	5.244	6.451	23,0	603	604	0,1	1.578	1.615	2,3
76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	7.683	6.293	-18,1	479	583	21,7	1.573	1.327	-15,6
	Liste Toplamı	265.183	266.347	0,4	22.734	22.088	-2,8	71.020	61.404	-13,5
	Toplam	363.711	361.765	-0,5	31.927	30.095	-5,7	96.217	84.128	-12,6

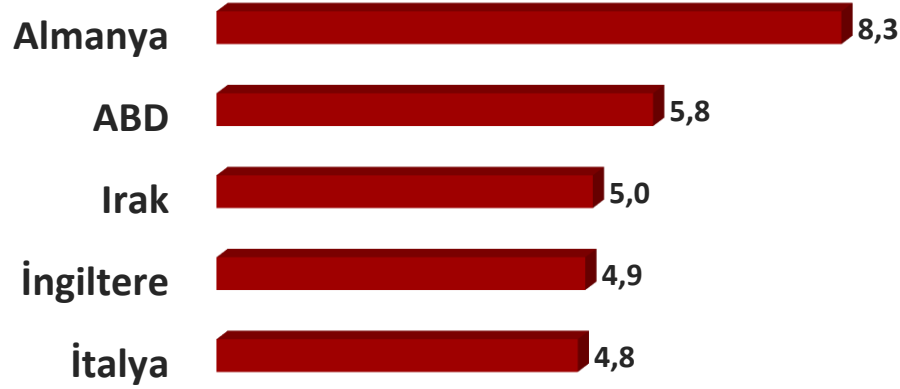
Kaynak: Ticaret Bakanlığı

*Sıralama 2024 Mart ayı değerlerine göre.

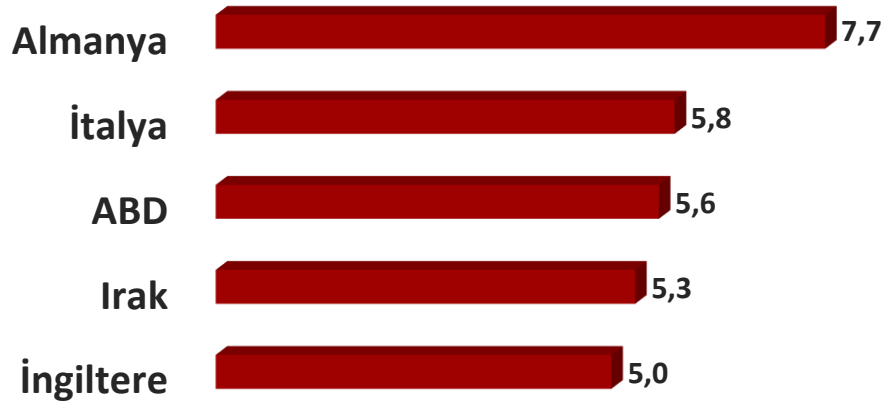
MAL TİCARETİ

İhracat ve İthalatta İlk Beş Ülke

2023 yılı İhracatımızda İlk 5 Ülke (% Pay)

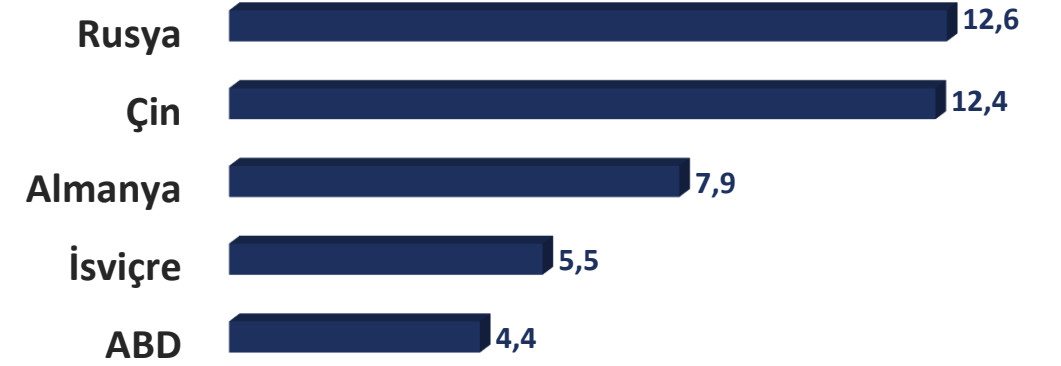

2024 yılı Mart Ayı İhracatımızda İlk 5 Ülke (% Pay)

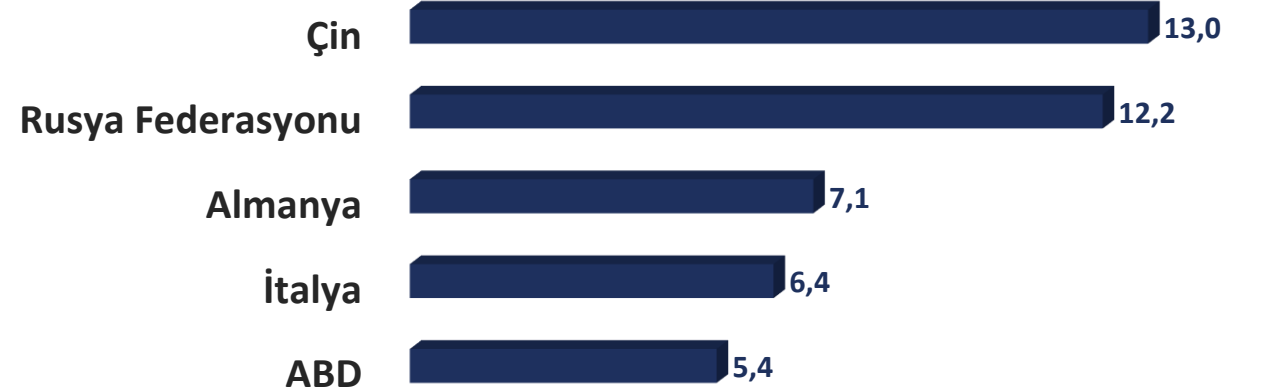

Kaynak: TÜİK, Ticaret Bakanlığı

2023 yılı İthalatımızda İlk 5 Ülke (% Pay)

2024 yılı Mart Ayı İthalatımızda İlk 5 Ülke (% Pay)

MAL TİCARETİ

İhracatın Bölgesel Dağılımı

Milyon Dolar			Yıllık				Mart				Ocak - Mart			
			2022	2023	Pay (%)	Değişim (%)	2023	2024	Pay (%)	Değişim (%)	2023	2024	Pay (%)	Değişim (%)
Sıra	Ana Ülke Grupları	Ülke Grupları												
1	Avrupa	Avrupa Birliği 27	103.049	104.254	40,8	1,2	9.782	9.965	44,1	1,9	25.966	27.103	42,6	4,4
		Diğer Avrupa (AB Hariç)	36.629	39.673	15,5	8,3	3.685	3.220	14,3	-12,6	9.868	9.141	14,4	-7,4
2	Afrika	Diğer Afrika	9.509	7.700	3	-19,0	715	551	2,4	-23,0	1.782	1.733	2,7	-2,7
		Kuzey Afrika	14.110	13.586	5,3	-3,7	1.161	1.178	5,2	1,4	3.022	3.429	5,4	13,5
3	Amerika	Güney Amerika	3.356	2.539	1	-24,3	216	243	1,1	12,9	583	694	1,1	19,1
		Kuzey Amerika	18.773	16.528	6,5	-12,0	1.440	1.408	6,2	-2,2	3.904	4.197	6,6	7,5
		Orta Amerika ve Karayipler	2.768	2.758	1,1	-0,4	247	275	1,2	11,6	583	697	1,1	19,6
4	Asya	Diğer Asya	18.324	19.327	7,6	5,5	1.768	1.634	7,2	-7,6	4.486	4.778	7,5	6,5
		Yakın ve Orta Doğu	44.982	45.514	17,8	1,2	4.157	3.937	17,4	-5,3	10.399	11.198	17,6	7,7
5	Avustralya & Yeni Zelanda	Avustralya ve Yeni Zelanda	1.089	1.075	0,4	-1,3	91	106	0,5	16,6	233	320	0,5	37,2
6	Diğerleri	Diğer Ülke ve Bölgeler	1.581	2.487	1	57,4	287	63	0,3	-78,1	593	367	0,6	-38,2
Toplam			254.170	255.441	100	0,5	23.548	22.578	100	-4,1	61.419	63.656	100	3,6

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

MAL TİCARETİ

İthalatın Bölgesel Dağılımı

Milyon Dolar			Yıllık				Mart				Ocak - Mart			
			2022	2023	Pay (%)	Değişim (%)	2023	2024	Pay (%)	Değişim (%)	2023	2024	Pay (%)	Değişim (%)
Sıra	Ana Ülke Grupları	Ülke Grupları												
1	Avrupa	Avrupa Birliği 27	93.287	106.012	29,3	13,6	10.114	9.918	33	-1,9	25.760	27.085	32,2	5,1
		Diğer Avrupa (AB Hariç)	87.506	78.326	21,7	-10,5	6.707	5.835	19,4	-13,0	26.079	18.006	21,4	-31,0
2	Afrika	Diğer Afrika	3.412	3.076	0,9	-9,8	208	298	1	43,2	634	877	1	38,4
		Kuzey Afrika	6.099	7.278	2,0	19,3	709	957	3,2	35,0	1.867	2.154	2,6	15,4
3	Amerika	Güney Amerika	9.919	7.160	2,0	-27,8	545	752	2,5	37,9	1.413	1.855	2,2	31,3
		Kuzey Amerika	16.545	17.082	4,7	3,3	1.564	1.686	5,6	7,8	4.068	4.673	5,6	14,9
		Orta Amerika ve Karayipler	1.421	1.496	0,4	5,3	116	167	0,6	44,0	328	412	0,5	25,7
4	Asya	Diğer Asya	87.935	90.711	25,1	3,2	7.935	7.613	25,3	-4,1	21.743	20.053	23,8	-7,8
		Yakın ve Orta Doğu	21.346	24.809	6,9	16,2	1.591	2.687	8,9	68,9	4.841	5.490	7	13,4
5	Avustralya & Yeni Zelanda	Avustralya ve Yeni Zelanda	1.690	1.218	0,3	-27,9	47	171	0,6	264,3	352	365	0,4	3,7
6	Diğerleri	Diğer Ülke ve Bölgeler	34.552	24.597	6,8	-28,8	2.392	11	0	-99,5	9.133	3.158	3,8	-65,4
Toplam			363.711	361.765	100,0	-0,5	31.927	30.095	100	-5,7	96.217	84.128	100	-12,6

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

MAL TİCARETİ

Faaliyet İllerine Göre İhracat (İlk 5 İl, Milyon Dolar)

İl	2023 Mart	2024 Mart	Fark	Pay (%)	2022	2023	Fark	Pay (%)
İstanbul	5.730	4.411	-1.320	19,5	65.314	59.384	-5.930	23,2
Kocaeli	2.880	3.039	160	13,5	28.105	30.628	2.523	12,0
İzmir	2.289	2.256	-33	10,0	23.840	23.794	-45	9,3
Bursa	1.641	1.636	-5	7,2	16.611	17.627	1.016	6,9
Ankara	1.017	1.026	9	4,5	9.349	11.075	1.725	4,3

NOT: 2024 Mart ayına göre sıralanmıştır.

Bakanlığımız tarafından halihazırda firmaların merkezlerinin bulunduğu iller esas alınarak derlenen ihracat istatistiklerinin yanı sıra üretim yerleri dikkate alınarak hesaplanan Faaliyet İllerine Göre İhracat İstatistikleri oluşturulmuştur.

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve TÜİK

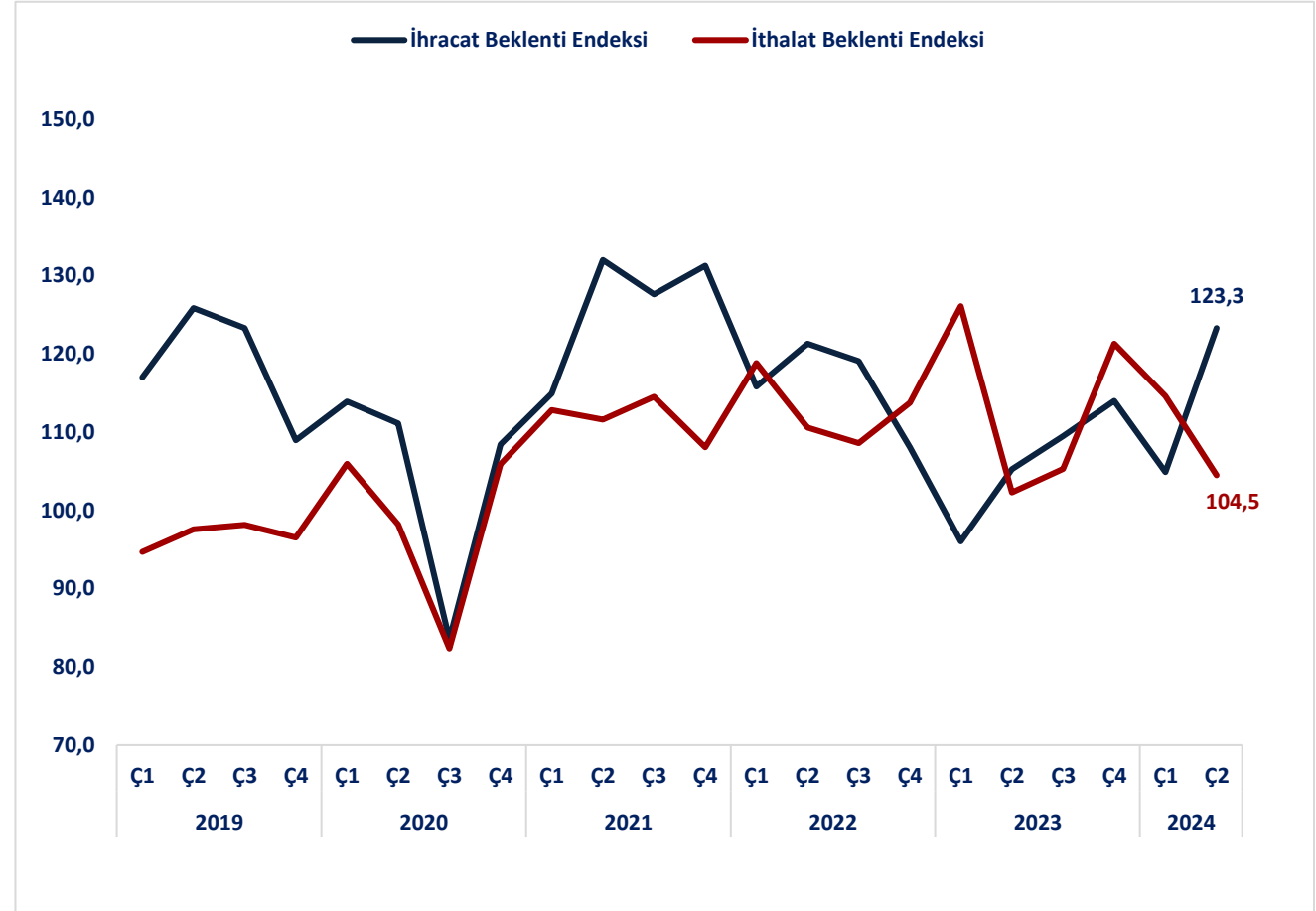
MAL TİCARETİ

Dış Ticaret Beklentisi

- 2024 yılının 2. çeyreğinde ihracat beklenti endeksi 123,3 ve ithalat beklenti endeksi 104,5 olmuştur.

Endekslerin 100'den büyük olması beklentilerin artış yönünde (iyimser) olduğunu, küçük olması ise beklentilerin azalış yönünde (kötümser) olduğunu, 100 olması ise değişim beklemediğini (nötr) göstermektedir.

Dış Ticaret Beklenti Anketi (DTBA)

Kaynak: [Ticaret Bakanlığı](#)

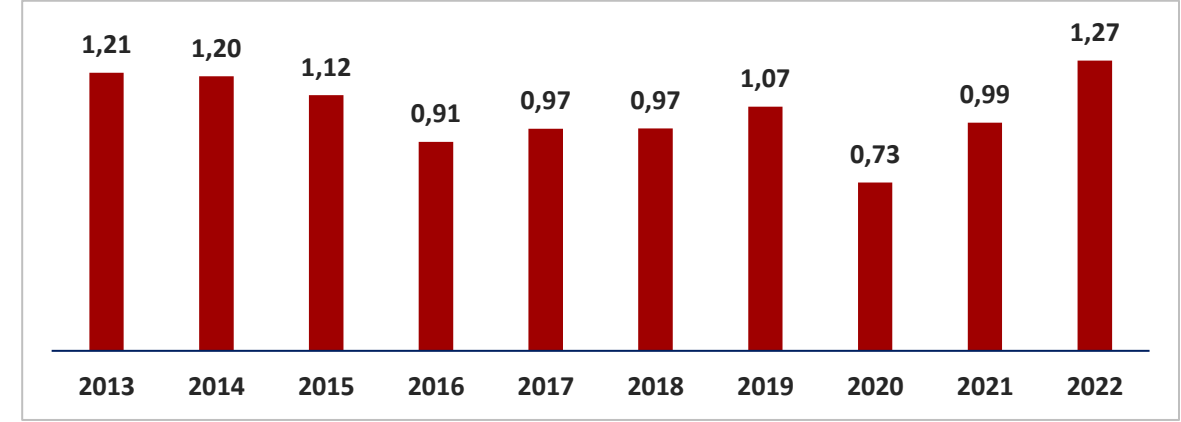
2) ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

Türkiye'nin Küresel Hizmet Ticaretindeki Payı

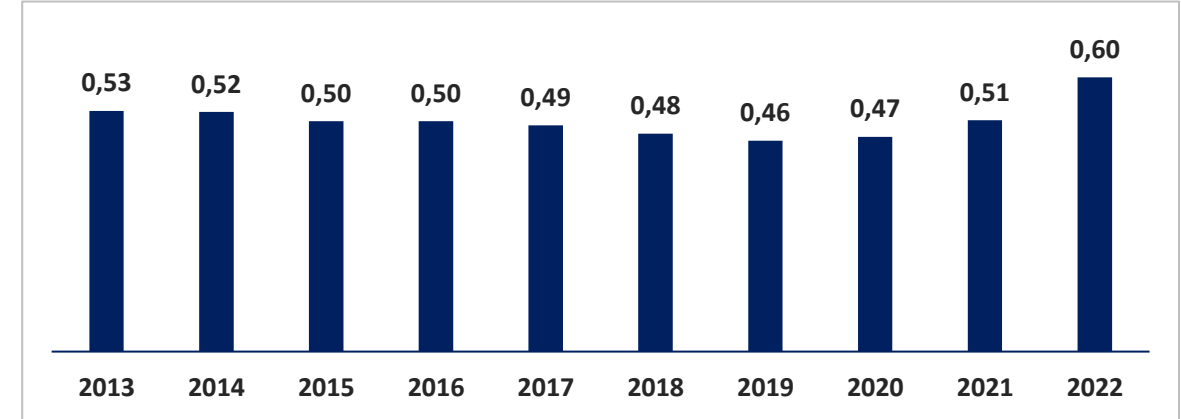
- Türkiye'nin 2022 yılı küresel hizmet ihracatındaki payı %1,27 düzeyindedir.
- Türkiye'nin 2022 yılı küresel hizmet ithalatındaki payı %0,60 düzeyindedir.

Türkiye'nin Küresel Hizmet İhracatındaki Payı (%)

Kaynak: DTÖ

Türkiye'nin Küresel Hizmet İthalatındaki Payı (%)

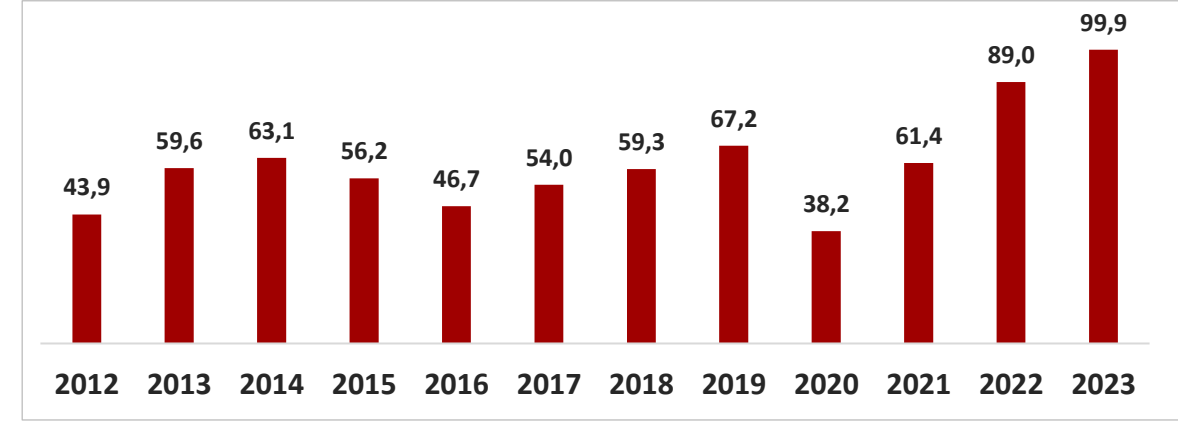
Kaynak: DTÖ

ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

Türkiye Hizmet Ticareti

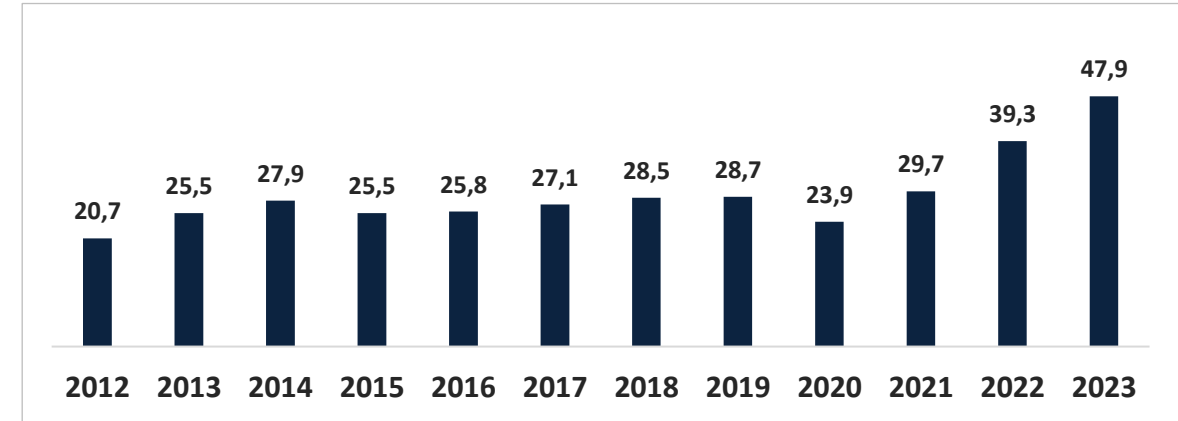
- Türkiye'nin hizmet ihracatı 2023 yılında 99,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.
- Türkiye'nin hizmet ithalatı ise 2023 yılında 47,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Böylelikle 2023 yılında hizmetler dengesi 52 milyar dolar fazla vermiştir.

Türkiye'nin Hizmet İhracatı ve Artışı (Milyar dolar)

Kaynak: TCMB

Türkiye'nin Hizmet İthalatı ve Artışı (Milyar dolar)

Kaynak: TCMB

ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

Ödemeler Dengesi-Hizmet Kalemleri

Gelir Milyon Dolar	Yıllık			Ocak		
	2022	2023	Değişim(%)	2023	2024	Değişim(%)
Hizmetler Geliri	88.950	99.884	12,3	6.465	6.617	2,4
Taşımacılık Geliri	35.346	34.958	-1,1	2.589	2.544	-1,7
Seyahat Geliri	41.370	47.677	15,2	2.603	2.745	5,5
İnşaat Geliri	351	316	-10,0	20	16	-20,0
Sigorta ve Emeklilik	1.091	3.443	215,6	171	285	66,7
Finansal Hizmetler Geliri	486	450	-7,4	36	55	52,8
Fikri Mülkiyet Hakları Kullanım Geliri	349	471	35,0	34	28	-17,6
Telekomünikasyon, Bilgisayar ve Bilgi Hizmetleri Geliri	2.958	3.446	16,5	344	316	-8,1
Diğer İş Hizmetleri Geliri	3.993	4.786	19,9	370	315	-14,9
Kişisel, Kültürel ve Eğlence Hizmetleri Geliri	291	340	16,8	24	24	0,0
Resmi Hizmetler Geliri	483	539	11,6	37	35	-5,4
Gider Milyon Dolar	Yıllık			Ocak		
	2022	2023	Değişim(%)	2023	2024	Değişim(%)
Hizmetler Gideri	39.285	47.855	21,8	3.647	3.825	4,9
Taşımacılık Gideri	16.318	18.090	10,9	1.546	1.549	0,2
Seyahat Gideri	4.053	6.653	64,2	443	550	24,2
İnşaat Gideri	88	29	-67,0	3	1	-66,7
Sigorta ve Emeklilik Gideri	2.771	4.268	54,0	430	342	-20,5
Finansal Hizmetler Gideri	557	564	1,3	56	56	0,0
Fikri Mülkiyet Hakları Kullanım Gideri	2.829	3.594	27,0	234	256	9,4
Telekomünikasyon, Bilgisayar ve Bilgi Hizmetleri Gideri	3.523	4.161	18,1	304	326	7,2
Diğer İş Hizmetleri Gideri	6.854	7.763	13,3	483	548	13,5
Kişisel, Kültürel ve Eğlence Hizmetleri Gideri	375	466	24,3	34	44	29,4
Resmi Hizmetler Gideri	1.055	1.284	21,7	83	100	20,5

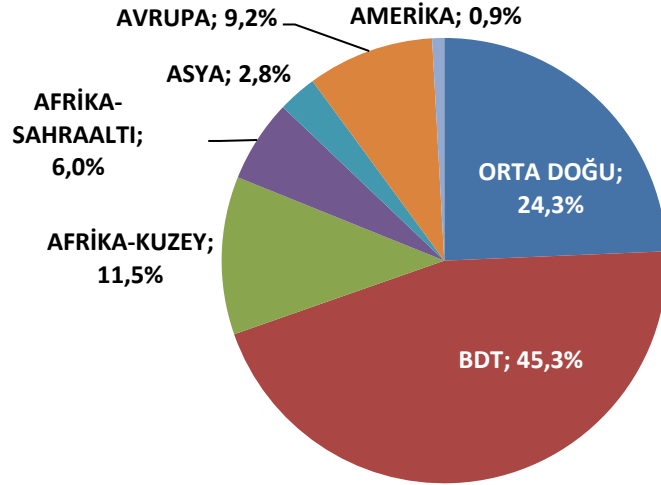
Kaynak: TCMB

ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

Yurt Dışında Müteahhitlik Hizmetleri

- Türkiye, dünyanın en büyük 250 müteahhitlik şirketi listesinde 2022 yılında 42 Türk firmasıyla, Çin'den sonra 2. sırada yer almaktadır.

Müteahhitlik Hizmetlerinin Ülke Gruplarına Göre Dağılımı
(1971-2024 Mart)

Yurt Dışında Müteahhitlik Hizmetleri

Yıl	Proje Sayısı	Ülke Sayısı	Proje Bedeli (Milyar \$)	Kümülatif Proje Bedeli (Milyar \$)	Ort. Proje Bedeli (Milyar \$)
1971-2002	2425	48	49,75	49,75	0,02
2003	339	35	6,40	56,15	0,02
2004	477	36	8,63	64,78	0,02
2005	452	33	12,92	77,70	0,03
2006	577	35	22,41	100,11	0,04
2007	613	45	25,64	125,75	0,04
2008	667	39	24,69	150,44	0,04
2009	505	45	20,12	170,56	0,04
2010	632	50	23,33	193,90	0,04
2011	561	51	24,67	218,57	0,04
2012	551	49	31,69	250,26	0,06
2013	437	50	31,23	281,48	0,07
2014	360	54	26,70	308,18	0,07
2015	287	57	24,05	332,23	0,08
2016	221	56	15,00	347,23	0,07
2017	314	52	17,87	365,10	0,06
2018	387	53	22,47	387,56	0,06
2019	545	45	20,10	407,66	0,04
2020	383	42	16,40	424,06	0,04
2021	454	71	31,12	455,18	0,07
2022	506	67	19,86	475,03	0,04
2023	431	68	27,98	503,01	0,06
2024*	40	20	4,27	507,28	0,11

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

* 2024 Ocak-Mart dönemi verileridir.

ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

Hizmet İhracatı Destek Program Paketi

Hizmet İhracatı Destek Program Paketi ile tüm hizmet sunum yöntemlerini içeren bir tanımlamanın yanı sıra ülkemiz hizmet ihracatını yeni bir yaklaşımla daha da ileri aşamalara taşıyacak bir sistemin oluşturulması amaçlanmıştır. Bu şekilde, bir yandan hizmet ihracatımızın artırılması sağlanırken, diğer yandan da istatistiki anlamda daha etkin bir mekanizma ile ölçüm ve performans değerlendirmesinin de yapılacağı bir yapı vücuda getirilmiştir.

5447 sayılı Türkiye Bilişim Sektörünün Uluslararasılaşması ve E-Turquality (Bilişimin Yıldızları Programı) Hakkında Karar

5448 sayılı Hizmet İhracatının Tanımlanması, Sınıflandırılması ve Desteklenmesi Hakkında Karar

5449 sayılı Yurt Dışı Lojistik Dağıtım Ağlarının Desteklenmesi Hakkında Karar

2564 sayılı Döviz Kazandırıcı Hizmet Sektörleri Markalaşma Destekleri Hakkında Karar

ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

5448 Sayılı Hizmet İhracatının Tanımlanması, Sınıflandırılması ve Desteklenmesi Hakkında Karar

Sağlık Turizmi

Eğitim

Fuarçılık Hizmetleri

Gayrimenkul Hizmetleri

Yaratıcı Endüstriler

Spor Turizmi

Yönetim Danışmanlığı Hizmetleri

Lojistik ve Taşımacılık

Yeşil Hizmetler

Diğer Hizmetler

Yeni Bir İsim ve Kurgu

"Hizmet İhracatı" Tanımı

Uluslararası Sektörel Sınıflandırma

İlk Kez Performans Ölçümü ve İstatistik Temini

- 10 Ana Sektör
- 36 Destek Unsuru
- Sektörler Özelinde 15 Yeni Destek Unsuru

ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

Mevcut Destek Unsurları

Tescil ve Koruma
Desteği

Pazara Giriş
Belgeleri Desteği

Acente Komisyon
Desteği

Reklam, Tanıtım ve
Pazarlama Desteği

Birim Desteği

Bireysel Katılım
Desteği

Milli Katılım
Desteği

Milli Katılım
Tanıtım Desteği

Rapor Desteği

Alım Heyeti

Ticaret Heyeti

HİSER İhtiyaç
Analizi Desteği

HİSER İstihdam
Desteği

Sanal Fuar
Organizasyon
Desteği

Yarışma ve Etkinlik
Desteği

Film Platosu ve
Stüdyosu Kullanım
Giderleri Desteği

Yurt İçi Tanıtım
Desteği

Yurt İçi Eğitim
Desteği

Hasta Yol Desteği

ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

Yeni Destek Unsurları

Tanıtım Heyeti Desteği	Uluslararası Öğrenci Ofisleri Kapasite Geliştirme Desteği	Akademisyen İstihdam Desteği	Uluslararası Sıralama Desteği	Yeşil Hizmetler İstihdam Desteği	Uluslararası Kuruluşlara Üyelik Desteği
Prestijli Katılım Desteği	Ürün Yerleştirme Desteği	HİSER Tanıtım Desteği	HİSER Sektörel Ticaret Heyeti Programı Desteği	HİSER Sektörel Alım Heyeti Programı Desteği	Fuar Alanı Yapım Desteği
Sektörel Nitelikli Uluslararası Yurt İçi Fuar Organizasyon Desteği	Yurt Dışı Fuar Organizasyon Desteği	Korsanla Mücadele Giderleri Desteği	Dublaj Veya Altyazı Giderleri Desteği	Komplikasyon ve Seyahat Sağlık Sigortası Desteği	Sağlık Turizmi İstihdam Desteği
	Yabancı Dil ve Sağlık Turizmi Eğitimi Desteği		Sağlık ve Spor Turizmi Sektörlerinin Geliştirilmesi Ve Tanıtılması Desteği		Veri Tabanı Üyelik Desteği

ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

5447 Sayılı Türkiye Bilişim Sektörünün Uluslararasılaşması ve E-Turquality (Bilişimin Yıldızları) Programı

KAPSAM – BİLİŞİM ŞİRKETLERİ

Çerçeve mantığı ile bilişim sektörüne yönelik tüm destekler tek bir program altında üç aşamalı bir sistemde bir araya toplanmış ve Bilişim Sektörü destek kapsamı genişletilmiştir

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

5447 Sayılı Türkiye Bilişim Sektörünün Uluslararasılaşması ve E-Turququality (Bilişimin Yıldızları) Programı

Bilişim sektörüne özgü yeni destekler eklenmiştir

Tekno Hızlandırıcı İşbirliği
Kuruluşu Proje Desteği

Uluslararası Katma Değerli
Bilişim Yüklenici Proje
Desteği

Uluslararası Teknoloji
Pazarlama Ofisleri Desteği

Hizmet Pazarlama
Platformlarına Üyelik
Desteği

Veri Merkezi Desteği

Yazılımcılar için Simülatör/
Test Ekipmanı Kiralama
Desteği

Yurtdışı Arama Desteği

Yurtdışı İhale Desteği

Yurtiçi Fuar Desteği

Yıldız Ofisleri Desteği

Ürün Yerleştirme Desteği

Yurt Dışında Yerleşik
Şirkete Ait
Oyun/Yazılım/Aracılık
Platformu Alımına Yönelik
Danışmanlık Desteği

Patent / Fikri Mülkiyet
Hakkı Alım Desteği

Yazılım/Oyun/Mobil
Uygulama Test Desteği

ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

5449 Sayılı Yurt Dışı Lojistik Dağıtım Ağlarının (YLDA) Desteklenmesi Hakkında Karar

- YLDA: İşbirliği kuruluşları tarafından yurt dışında kurulan, satın alınan, kiralanan veya hizmet alınan ve ürünlerin dağıtımını ile ilgili depolama, yükleme, boşaltma, sevkiyat, elleçleme, tehlikeli madde hizmetleri, kargo birleştirme-bölme, soğuk depolama, dağıtım vb. faaliyetlerin kümelenilerek gerçekleştirilebilmesi için uluslararası taşımacılık ve lojistik amaçlı düzenlenmiş, farklı taşıma modlarına (karayolu, denizyolu, havayolu ve demiryolu) etkin bağlantıları olan ve en az iki veya daha fazla modlu taşımacılık imkanlarına sahip tesisleri, bu tesisler ile entegre çalışacak dağıtım ağını ve bu ağın işletilmesine yönelik yük konsolidasyonunu sağlayarak uçtan uca tüm lojistik sürecini yönetecek bilişim ve sair sistemlerini ifade eder.

YLDA Destekleri

Destek Unsuru	Destek Oranı	Destek Üst Limiti (TL)	Süre /Limit	Ön Onay
İlk Kurulum Desteği (Cep depoların ve bu ağın işletilmesine yönelik Kurulum, destek, bakım, bilişim sistemleri, teknik donanım ve dekorasyon giderleri, yatırım, ruhsat ve izin giderleri, bunlarla ilgili hukuki danışmanlık giderleri ile YSV kiralınması ve işletilmesi giderleri)	%70	60 Milyon	5 yıl	-
YLDA'ların işletilmesine ilişkin Kira/Ruhsat/Komisyon/Hukuki Danışmanlık Giderleri Desteği	İlk iki yıl %70, diğer yıllar %50	24 Milyon	5 yıl	-
Reklam, Tanıtım ve Pazarlama Desteği(Yurtdışı)	%50	3 milyon	5 yıl	2 ay
Reklam, Tanıtım ve Pazarlama Desteği	%50	1 milyon 200 bin	5 yıl	2 ay
İstihdam Desteği	İlk iki yıl %70, diğer yıllar %50 oranında (Maks. 10 kişi)	4 milyon 800 bin (Maks. Yıllık kişi başı 600 bin)	-	-
Navlun Borsası Desteği	%60	3 milyon 600 bin	-	-

D- YATIRIM ORTAMI

YATIRIM ORTAMI

Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları

1. ABD
2. Almanya
3. Arnavutluk
4. Avustralya
5. Avusturya
6. Azerbaycan
7. B.A.E.
8. Bahreyn
9. Bangladeş
10. Belçika
11. Beyaz Rusya
12. Bosna-Hersek
13. Brezilya
14. Bulgaristan
15. Cezayir
16. Çad
17. Çek Cumhuriyeti
18. Çin
19. Danimarka
20. Endonezya
21. Estonya
22. Etiyopya
23. Fas
24. Filipinler
25. Finlandiya
26. Fransa
27. Gambiya
28. Güney Afrika Cum.
29. Güney Kore
30. Gürcistan
31. Hırvatistan
32. Hindistan
33. Hollanda
34. İngiltere
35. İnan
36. İrlanda
37. İspanya
38. İsrail
39. İsveç
40. İsviçre
41. İtalya
42. Japonya
43. K.K.T.C.
44. Kanada
45. Karadağ
46. Katar
47. Kazakistan
48. Kırgızistan
49. Kosova
50. Kuveyt
51. Letonya
52. Litvanya
53. Lübnan
54. Lüksemburg
55. Macaristan
56. Makedonya
57. Malezya
58. Malta
59. Meksika
60. Mısır
61. Moğolistan
62. Moldova
63. Norveç
64. Özbekistan
65. Pakistan
66. Polonya
67. Portekiz
68. Romanya
69. Ruanda
70. Rusya
71. Sırbistan
72. Singapur
73. Slovakya
74. Slovenya
75. Sudan
76. Suriye
77. Suudi Arabistan
78. Tacikistan
79. Tayland
80. Tunus
81. Türkmenistan
82. Ukrayna
83. Umman
84. Ürdün
85. Venezuela
86. Vietnam
87. Yemen
88. Yeni Zelanda
89. Yunanistan

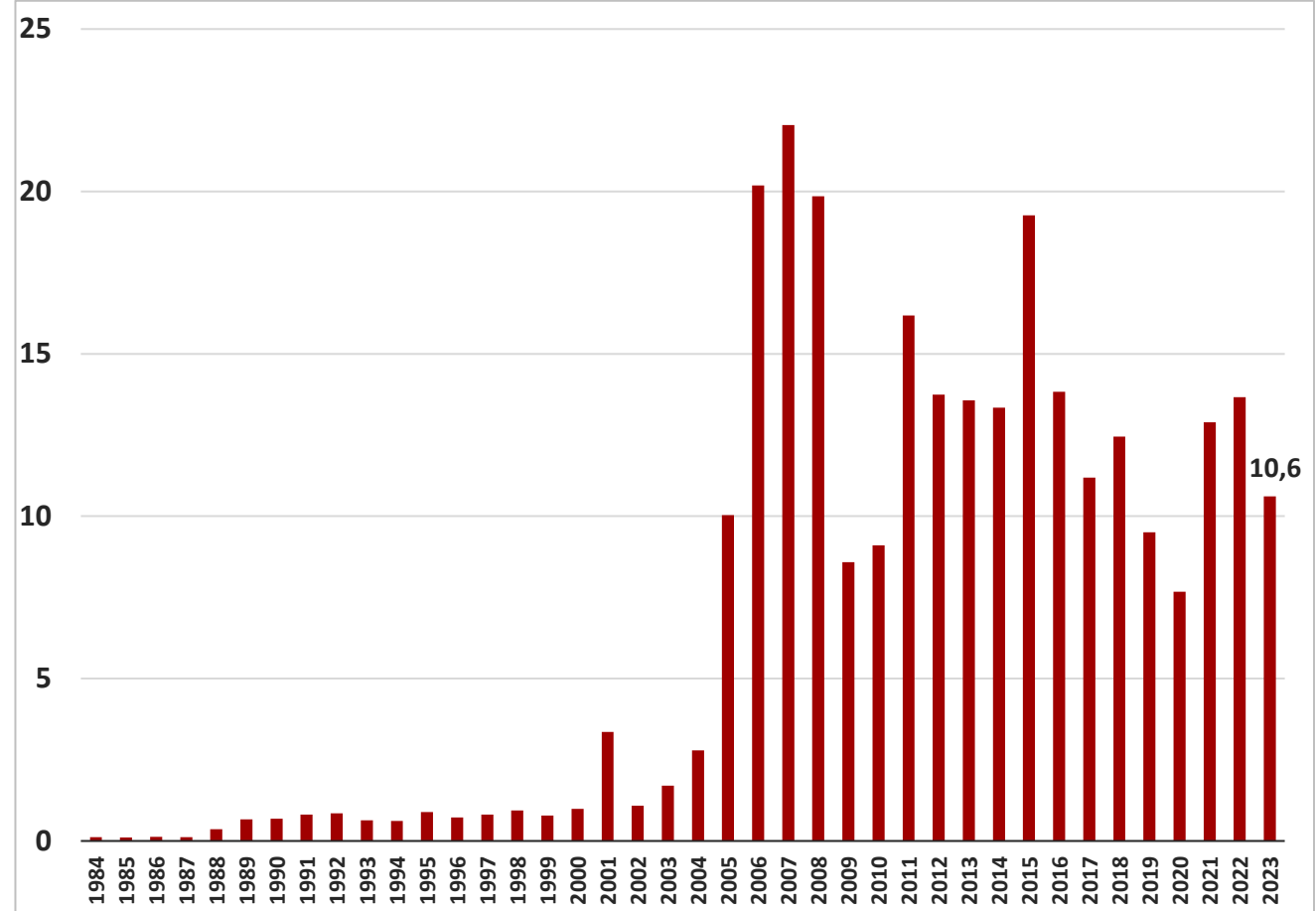

YATIRIM ORTAMI

Doğrudan Yabancı Yatırımlar

- 1984-2002 döneminde 14,6 milyar ABD doları olan doğrudan yabancı yatırım tutarı, 2003-2023 döneminde kümülatif olarak 262,2 milyar dolara ulaşmıştır.
- Doğrudan yabancı yatırımlarda 2023 yılı Ocak ayında 756 milyon dolar giriş yaşanırken 2024 yılı Ocak ayında 910 milyon dolar giriş yaşanmıştır.

Doğrudan Yabancı Yatırımlar (Milyar ABD Doları)

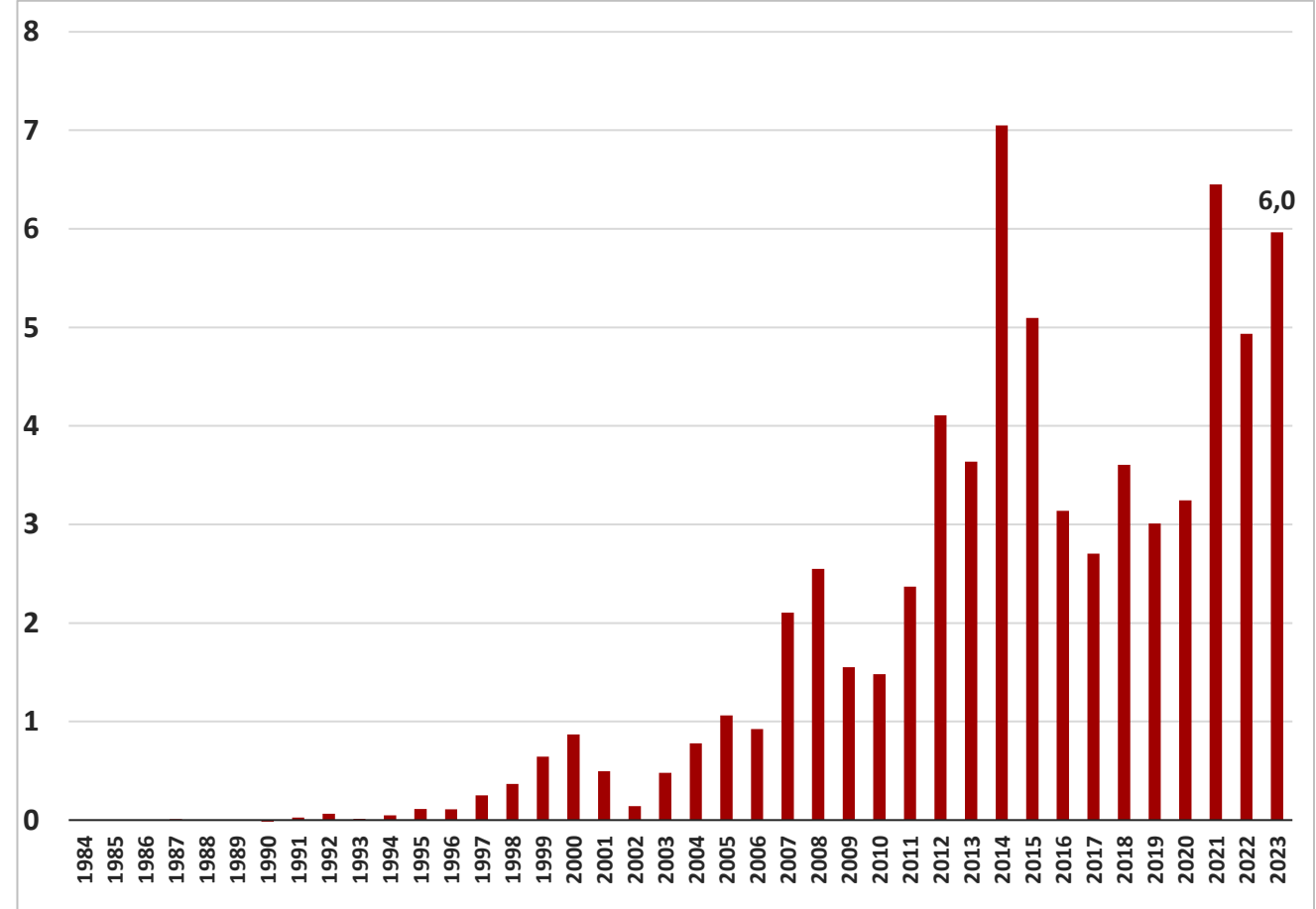
Kaynak: TCMB

YATIRIM ORTAMI

Yurt Dışına Doğrudan Yatırımlar

- Türk yatırımcıların yurt dışında gerçekleştirdiği doğrudan yatırımların toplamı, 2003'ten 2023 yılına kadar kümülatif olarak 66,2 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır.
- 2024 yılı Ocak ayında yurt dışına doğrudan yatırımlar bir önceki yılın aynı ayına göre %58 düşüş ile 249 milyon dolar olmuştur.

Yurt Dışına Doğrudan Yatırımlar (Milyar ABD Doları)

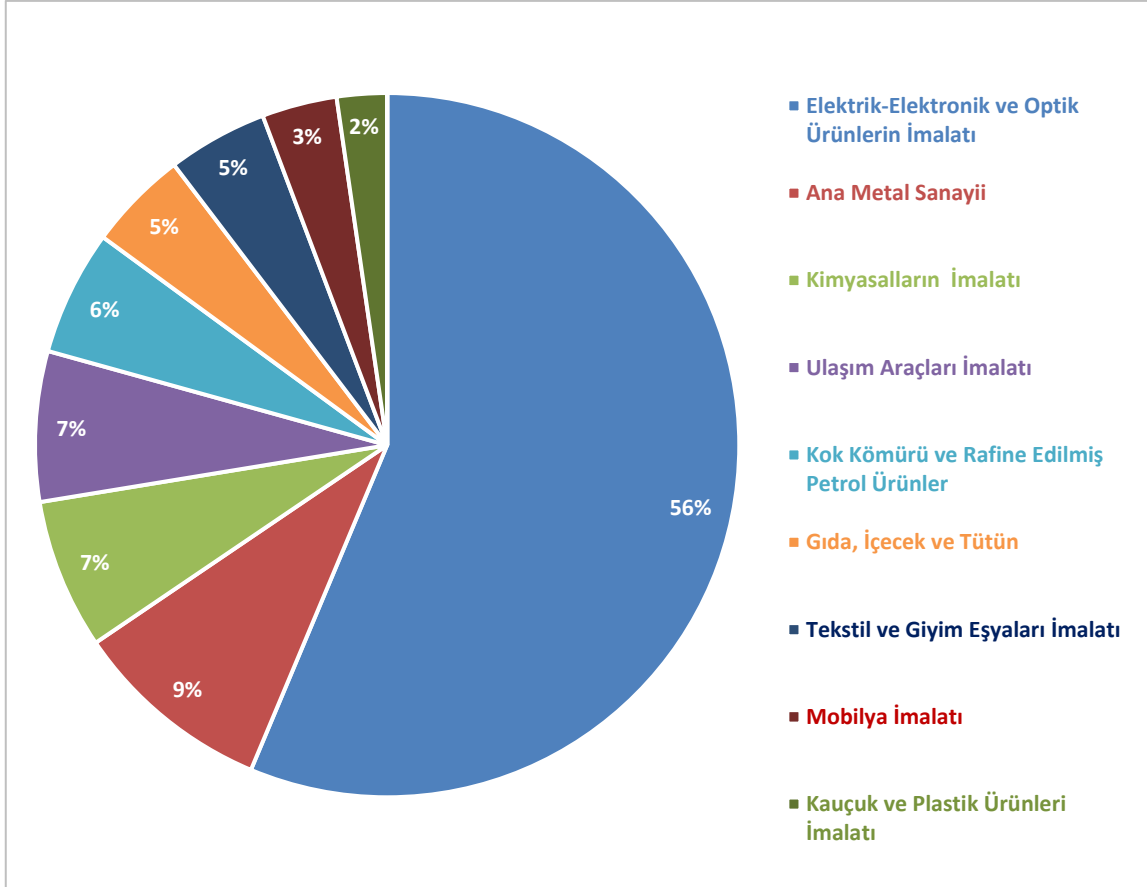

Kaynak: TCMB

YATIRIM ORTAMI

Yabancı Yatırımlar

İmalat Sanayisinde Alt Sektörlerin Payı (%) (2024 Ocak)

Kaynak: TCMB

Yabancı Yatırımların Sektörlere Göre Dağılımı

Milyon Dolar (\$)	Yıllık		Ocak	
	2022	2023	2023	2024
TARIM SEKTÖRÜ	71	28	3	0
SINAI SEKTÖRÜ	2.099	2.373	121	263
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	174	171	0	167
İmalat	1.565	1.706	121	87
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	360	494	0	9
Su Temini, Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	0	2	0	0
HİZMETLER SEKTÖRÜ	4.815	3.176	130	136
TOPLAM	6.985	5.577	254	399

Kaynak: TCMB

YATIRIM ORTAMI

Doğrudan Yabancı Yatırımların (DYY) Ülkelere Göre Dağılımı (Milyon Dolar)

Sıra*	Ülkeler	2023 DDY	2023 DDY (Ocak)	2024 DDY (Ocak)
1	Amerika Birleşik Devletleri	255	9	174
2	Almanya	687	38	66
3	İngiltere	324	5	47
4	Hong Kong	50	8	18
5	Hollanda	1.134	68	17
6	İrlanda	272	44	17
7	Singapur	39	1	16
8	Birleşik Arap Emirlikleri	584	4	7
9	Tayvan	57	10	7
10	Azerbaycan	52	4	5
11	İtalya	59	6	4
12	İsviçre	207	5	4
13	Çin	36	15	4
14	Virgin Adaları (İngiliz)	12	1	3
15	İspanya	130	11	2
16	Lüksemburg	83	2	2
17	Kazakistan	8	0	2
18	Yunanistan	1	0	1
19	İran	0	0	1
20	Güney Kore	32	0	1
LİSTE TOPLAMI		4.022	231	398
TOPLAM		5.577	254	815

*Sıralama 2024 Ocak ayına göre.

Kaynak: TCMB

E- SERBEST BÖLGELER

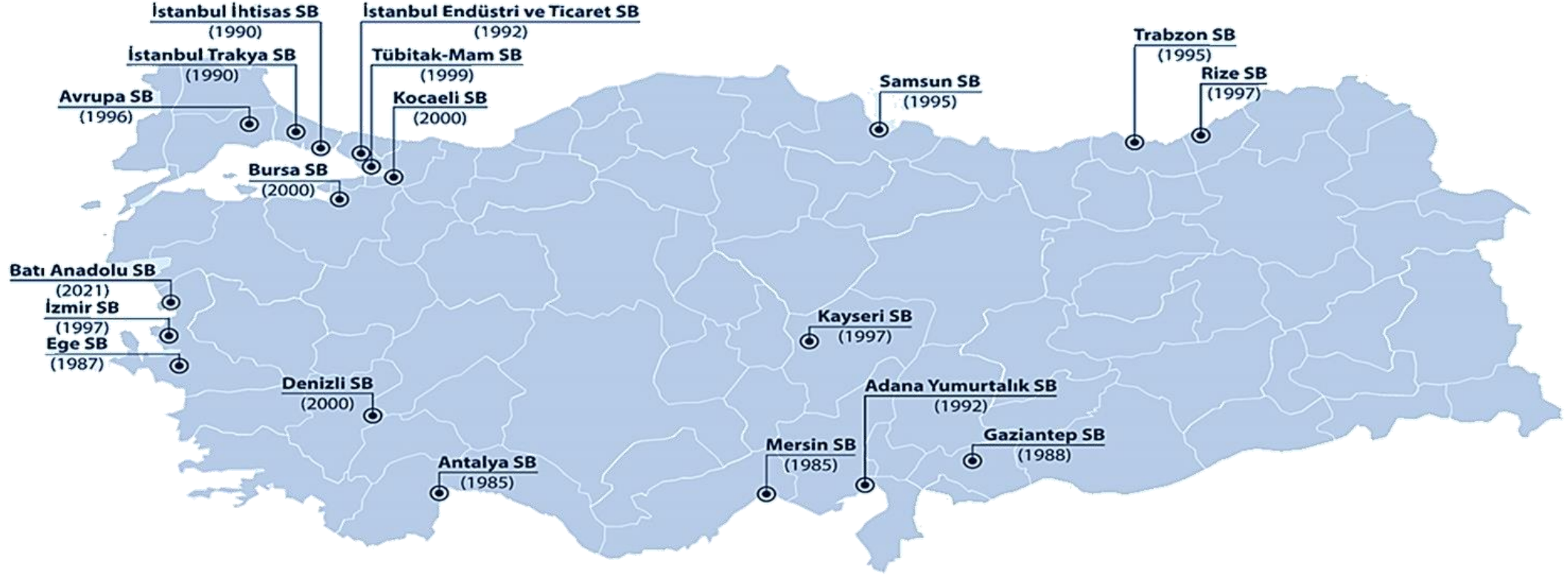
SERBEST BÖLGELER

Serbest Bölgelerin Sağladığı Avantajlar

- Üretici Kullanıcılar İçin Vergi Avantajlarından Yararlanma İmkânı
- Orta ve Uzun Vadede Geleceği Planlayabilme İmkânı
- Kâr Transferi İmkânı
- Ticaret Kolaylığı İmkânı
- Gümrük Vergisi Prosedüründen Arındırılmış Ticari Faaliyet İmkânı
- AB ve Gümrük Birliği Kriterlerinin Gerektirdiği Serbest Dolaşım Belgelerinin Temini İmkânı
- Eşitlik Prensibi
- Zaman Kısıtlaması Bulunmaması
- Pazar İhtiyaçlarına ve Şartlarına Göre Serbestçe Belirlenecek Ticari Faaliyet İmkânı
- Gerçekçi Bir Enflasyon Muhasebesi İmkânı
- Yerli ve Yabancı Tüm Pazarlara Erişim İmkânı
- Azaltılmış Bürokratik Prosedür ve Dinamik İşletme Yönetimi
- Stratejik Avantaj
- Her Türü Ticari ve Sınai Faaliyete Uygun ve Ucuz Altyapı İmkânı
- Tedarik Zinciri İmkânlarından Yararlanma Kolaylığı

SERBEST BÖLGELER

Ülkemizdeki Serbest Bölgeler

Serbest Bölgelerde 2024 yılı Mart ayı itibarıyla 93.926 kişilik istihdam sağlanmıştır.

SERBEST BÖLGELER

İhtisas Serbest Bölgeleri

- Ülkemizin Ar-Ge, katma değer ve yüksek teknoloji içerikli mal ve hizmet ihracatı payının artırılması amacıyla Bakanlığımızca İhtisas Serbest Bölgeleri projesi hayata geçirilmiştir.
- Bu kapsamda, 20/02/2020 tarihinde İstanbul İhtisas Serbest Bölgesi ilan edilmiştir.
- İhtisas Serbest Bölgelerinde 2635 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile yazılım ve bilişim sektöründe olgunlaşmış ve ihracata yönelmek isteyen Ar-Ge yoğun, yüksek katma değerli, inovasyon ve teknoloji odaklı yatırımlara daha geniş imkânlar ile istihdam ve kira destekleri sağlanmaktadır.
- Bu bölgelerde yazılım ve bilişim sektörlerinde yapılacak yatırımlar öncelikli yatırım konuları arasına alınmış ve 5. bölge yatırım teşviklerinden yararlanmaları sağlanmıştır.
- Önümüzdeki dönemde de katma değerli ve yüksek teknoloji içeren farklı sektörlerde yeni İhtisas Serbest Bölgeleri'nin hayata geçirilmesi çalışmalarına devam edilmektedir.

SERBEST BÖLGELER

Serbest Bölgelerin Ticaret Hareketleri (Milyon ABD Doları)

Milyon Dolar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024**
Yurt içinden Bölgelere	2.887	2.732	2.205	2.125	2.376	2.563	2.665	2.574	3.466	3.808	3.870	913
Bölgelerden Yurt dışına	7.701	7.958	7.494	7.041	7.525	8.147	7.978	7.727	9.755	11.431	12.655	3.131
Yurt dışından Bölgelere	7.490	7.059	6.550	5.868	6.404	6.453	5.633	7.028	7.073	11.155	9.278	1.844
Bölgelerden Yurt içine	5.162	4.683	4.012	3.999	4.073	3.766	3.379	4.729	4.325	6.430	5.063	970
TOPLAM TİCARET HACMİ*	23.240	22.432	20.261	19.033	20.378	20.929	19.656	22.058	24.618	32.823	30.867	6.857

2024 Ocak-Mart döneminde serbest bölgelerde gerçekleşen ticaret akışlarının yönlerine göre toplamı 6,9 milyar dolar olmuştur.

Kaynak: Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü

*Ticaret akışlarının yönlerine göre toplamı , ** 2024 Ocak-Mart dönemini verilerini kapsamaktadır.

SERBEST BÖLGELER

Serbest Bölgelerde Sektörel Yoğunlaşma

İstanbul İhtisas Serbest Bölgesi	Hizmet ve Yazılım
Antalya Serbest Bölgesi	Yat İnşa, Medikal
Kocaeli Serbest Bölgesi	Gemi İnşa
Avrupa Serbest Bölgesi	Hazır Giyim
Mersin Serbest Bölgesi	Hazır Giyim
Bursa Serbest Bölgesi	Otomotiv
İzmir Serbest Bölgesi	Deri
TÜBİTAK – MAM Teknoloji Serbest Bölgesi	AR-GE
Adana Yumurtalık Serbest Bölgesi	Gemi Tamir ve Bakım

Kaynak: Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü

F- İKİLİ, BÖLGESEL, ÇOKLU VE ÇOK TARAFLI TİCARET

İKİLİ, BÖLGESEL, ÇOKLU VE ÇOK TARAFLI TİCARET

Ticari İlişkiler

- **İkili Ticari İlişkiler**
  - Avrupa, AB Harici Avrupa, Asya-Pasifik, Avrasya, Orta Doğu, Afrika, Amerika
  - Ülkemizin **125 ülke ile Karma Ekonomik Komisyon (KEK)**, 19'u AB üye ülkeleri olmak üzere **27 ülke ile Ekonomik ve Ticari Ortak Komite (ETOK-JETCO)** mekanizması mevcuttur.
- **Bölgesel Ticari İlişkiler**
  - AB, EİT, D8, KEİ, İİT, İSEDAK, Türk Devletleri Teşkilatı
- **Çok Taraflı Ticari İlişkiler**
  - DTÖ, G20, BM, DGÖ, OECD

İKİLİ, BÖLGESEL, ÇOKLU VE ÇOK TARAFLI TİCARET

Türkiye'nin STA ve TTA'ları

YÜRÜRLÜKTEKİLER	
STA	
EFTA (1992) Revize EFTA (2021)	Sırbistan (2010) Ek Protokoller (2019)
İsrail (1997)	Karadağ (2010) Ek Protokoller (2022)
Kuzey Makedonya (2000)	Şili (2011)
Bosna Hersek (2003) Revize Bosna H. (2021)	Morityus (2013)
Tunus (2005)	G. Kore (2013) Yatırım ve Hizmetler (2018)
Filistin (2005)	Malezya (2015) Ek Protokol (İç onay)
Fas (2006)	Moldova (2016)
Mısır (2007)	Faroe A. (2017)
Arnavutluk (2008)	Singapur (2017)
Gürcistan (2008) Ek Protokoller (İç onay)	Kosova (2019)
Birleşik Krallık (2021)	Venezuela (2020)
Birleşik Arap Emirlikleri (2023)	

YÜRÜRLÜKTEKİLER	
TTA	
İran (2015)	Azerbaycan (2021) Ek Protokol (İç Onay)
Pakistan (2023)	Özbekistan (2023)

MÜZAKERELERİ TAMAMLANANLAR	MÜZAKERELERİ DEVAM EDENLER
STA	STA/TTA
Lübnan	Japonya
Katar	Tayland
Sudan	Endonezya
Ukrayna	TTA
	Moritanya

Yürürlükte: 23 STA ve 4 TTA

Müzakere Süreci Tamamlanan: 4 STA

Müzakere Süreci Devam Eden: 3 STA ve 1 TTA

İKİLİ, BÖLGESEL, ÇOKLU VE ÇOK TARAFLI TİCARET

G20 Dönem Başkanlığı

- G20 ülkeleri ABD, Almanya, Arjantin, Avrupa Birliği, Avustralya, Brezilya, Çin, Endonezya, Fransa, Güney Afrika, Güney Kore, Hindistan, İngiltere, İtalya, Japonya, Kanada, Meksika, Rusya, Suudi Arabistan ve Türkiye'den oluşmaktadır.
- G20 ülkeleri, dünya ekonomisinin %80'ini; küresel ticaretin %75'ini ve dünya nüfusunun yaklaşık üçte ikisini temsil etmektedir.
- G20 Dönem Başkanlığı her sene bir üye ülke tarafından yürütülmektedir. 2020 yılında Dönem Başkanlığını Suudi Arabistan yapmıştır. 2021 yılında G20 Dönem Başkanlığını İtalya yürütmüştür. 2022 yılında Dönem Başkanlığını Endonezya yürütmüştür. 2023 yılında ise G20 Dönem Başkanlığını Hindistan yürütmüş olup, 2024 yılı Başkanlığını Brezilya yürütmektedir. 2025 yılı Başkanlığını ise Güney Afrika yürütecektir.

İKİLİ, BÖLGESEL, ÇOKLU VE ÇOK TARAFLI TİCARET

Türk Devletleri Teşkilatı

Türk Devletleri Teşkilatı'na Üye Ülkeler

Üye Ülkeler	
	Azerbaycan
	Kazakistan
	Kırgızistan
	Özbekistan
	Türkiye
Gözlemci Ülkeler	
	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
	Macaristan
	Türkmenistan

Üye ve Gözlemci Ülkelerin Ekonomik Göstergeleri (2022)

Ülkeler	GSYH (Milyar \$)	Reel GSYH Artış Oranı(%)	Mal İhracatı (Milyar \$)	Mal İthalatı (Milyar \$)
Üye Ülkeler				
Azerbaycan*	69,9	4,6	40,8	13,5
Kazakistan*	225,8	3,2	84,4	50,0
Kırgızistan*	11,1	7,0	2,3	4,3
Özbekistan*	80,4	5,7	19,3	30,7
Türkiye	905,5	5,6	254,2	363,7
Gözlemci Ülkeler				
KKTC**	3,4	4,0	0,1	1,3
Macaristan*	168,3	4,9	148,9	158,0
Türkmenistan*	78,0	1,8	10,6	4,0

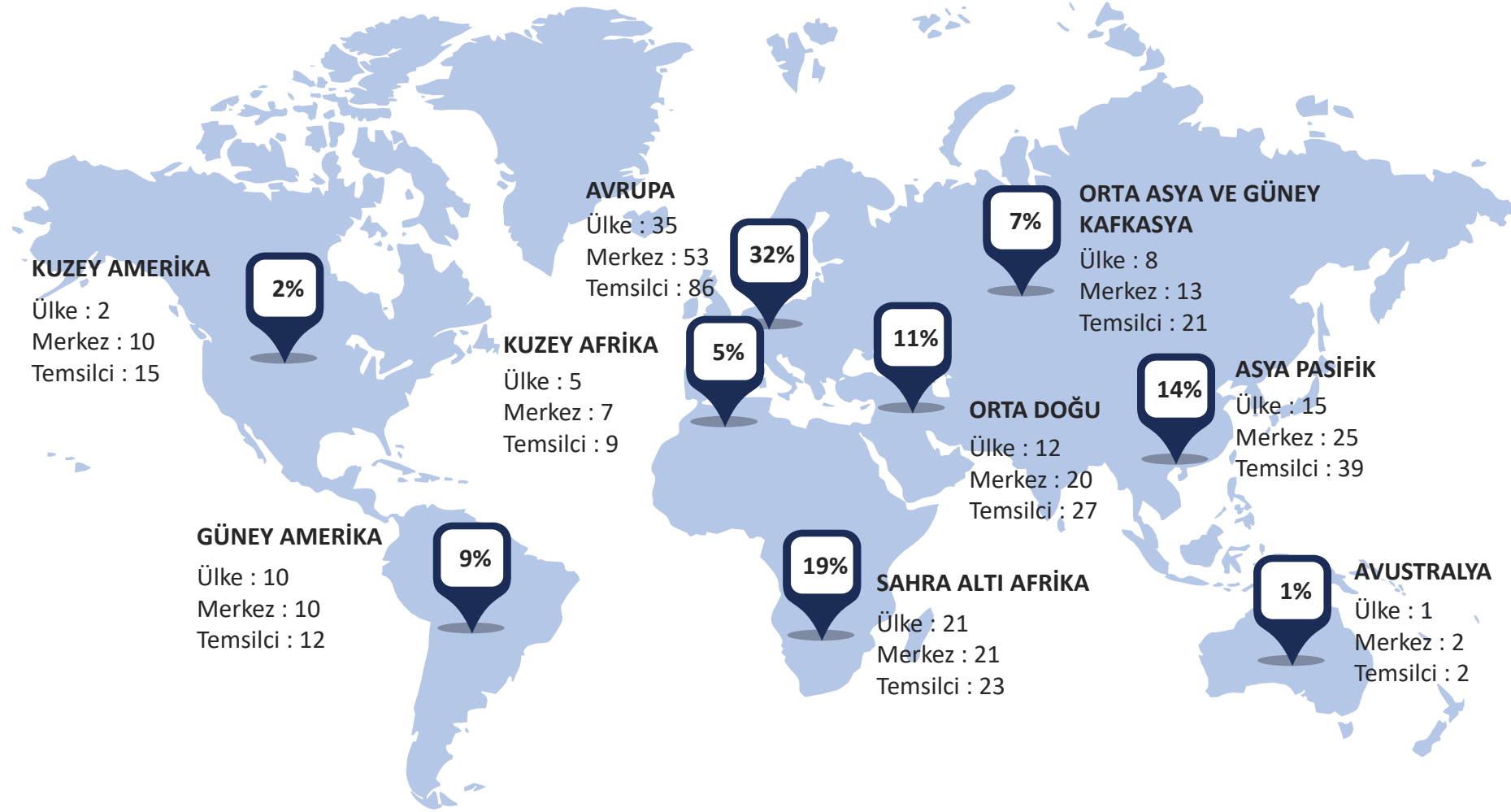
Kaynak: Trademap, IMF, Kıbrıs Türk Ticaret Odası, KKTC Merkez Bankası, Türk Cumhuriyetleri Ekonomik Görünümü

*Tahmin Verileri

**2021 yılı verileri

İKİLİ, BÖLGESEL, ÇOKLU VE ÇOK TARAFLI TİCARET

Ticaret Bakanlığı Yurt Dışı Teşkilatı

Hâlihazırda **109** Ülke, **161** Merkez'de (**3**'ü Daimi Temsilcilik) **234** Ticaret Müşaviri/Ataşesi görev yapmaktadır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TİCARET BAKANLIĞI

TURKIYE
YUZYILI

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN YÜZÜNCÜ YILI